ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

17. XI 1989 ● ИЗЛАЗИ ПЕТ КОМ ● ГОДИНА LI ● 30.000 ДИН ● БРОЈ 1977

Немачка 2,50 DEM, Француска 1,50 FRF, САД 1,25 USD, Швајцарска 1,80 CHF, Шведска 8,40 SEK, Аустрија 13,00 ATS, Грчка 180 GRD

ЗАГОНЕТНИ КРУГОВИ У ЕНГЛЕСКОЈ

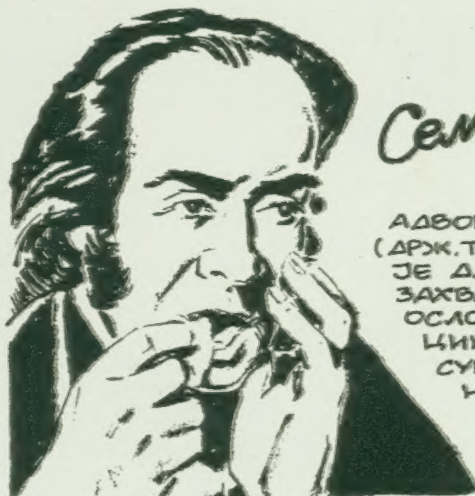

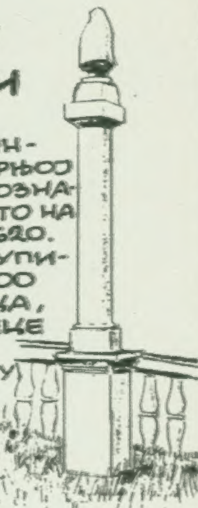

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● идуће године ће се на италијанском, а можда и европском тржишту појавити банане „made in Italy”. Једно пољопривредно добро из Сардиније ангажовало је израелске научнике да им укрштањем створе врсту најпо-

годнију за гајење у овом поднебљу. Већ прошле године засађена је огледна плантажа, а ове је убран богат род банана.

●●● у Ирану, на граници провинција Бакхтаран и Кузистан, на надморској висини од три хиљаде метара откривено је село са тридесетак

породица које су живеле потпуно изоловано, без икаквог додира са светом. Житељи Хопле-Пачлангуи, како се место зове, никада у животу нису напуштали своје село, а кад су угледали џипове како им иду у сусрет почели су панично да беже.

●●● енглески поштари не морају више да се плаше када улазе у двориште које чува „човеков највернији пријатељ”. Ускоро ће сваки од њих добити нарочити уређај који емитује ултразвучне сигнале толико непријатне псећем уху да овај четвороножац одмах побегне.

●●● општина Њујорк послала је на „крстарење” Ист Ривером 450 затвореника,

односно из обичног затвора преселила их је на један пловећи. Брод–затвор претходно је прилагођен да би могао да прими необичне станаре: постављене су решетке, али и изграђено игралиште за кошарку, берберска радња, библиотека, амбуланта и сала за посете. Овакав затвор за сада се показао много бољим од класичног.

●●● у Совјетском Савезу однедавно се продаје нека врста лакмусовог папира по-

моћу кога може да се одреди количина радиоактивних материја у поврћу, воћу, месу, сиру и свим осталим намирницама.

●●● сваки човек има просечно око два милиона знојних ћелија.

Илустровао: Предраг Милићевић

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

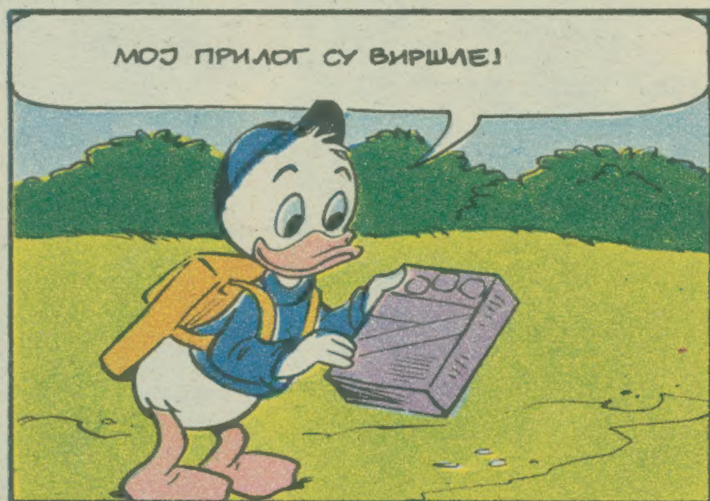

МИСТЕРИЈЕ ДАЛЕКЕ ПРОШЛОСТИ

ЏИНОВСКИ К

Колико древних споменика, у погледу тајанствености, може да се мери са Стоунхенџом? Џиновске громаде узидане у ову грађевину достојну страхопоштовања исклесане су од стења које може да се нађе на удаљености од неколико стотина километара од Стоунхенџа. Како су пренети ти блокови? Како су и, изнад свега, зашто су ту и на тај начин распоређени? Тачно је да широм Европе, а нарочито по Британским острвима, постоји много сличног џиновског камења скупљеног на једном месту. Оно већ вековима представља неодољив изазов човеку да упозна самог себе и властиту историју. Без обзира на све теорије које су покушале да одговоре на питања као што су: како су мегалити доспели на место на ком се и дан-данас налазе, с којим циљем су постављени и одакле је потицала технологија којом су те громаде усправљене – они и даље чувају своје тајне.

Само у Енглеској постоји близу девет стотина скупина усправно постављеног камења, али несумњиво најпознатија од њих јесте Стоунхенџ који се уздиже посред Солзберијске равнице и ком нема премца у целој Европи. Јединствен је због прецизности којом се громаде уклапају једна у другу обликујући брижљиво уклопљену целину. Али, с којом намером?

Археолози су тек недавно одступили од увреженог мишљења да су ову грађевину подигли варвари. Постављена је хипотеза да је она дело напредних астронома или математичара па су се, после детаљног испитивања, појавиле многе необичне теорије везане за мегалите.

Грађен дуже од хиљаду година

Али, пре но што се позабавимо теоријама зашто је Стоунхенџ уопште саграђен, да видимо како је настао. Грађен је дуже од хиљаду година и то у три различите фазе. Ниједна од генерација које су започињале овај тешки задатак није га завршила, остављала га је у баштину наредној да га оконча.

Први градитељи потичу из позног неолита и радили су на Стоунхенџу око 2700. године пре нове ере. Они су ископали јарак који опасује грађевину, подигли насип и поставили камен темељац тако да први зраци сунца на Ивањдан обасјавају управо њега и средишњу тачку оба камена круга. Исти људи ископали су и педесет шест плитких јама названих Обрејове рупе (по писцу који их је пронашао) које образују прстен унутар насипа и у којима су пронађене кости и спаљени предмети.

Неких осам стотина година касније на сцену је ступио „пехарски народ" назван тако због навике да са мртвима сахрањују и украшену грнчарију. Они су, из непознатих разлога, извели један од заиста највећих градитељских подухвата свих времена. У време кад је постојало само оруђе направљено од кремена и костију, када још није био пронађен точак, они су успели да у Јужном Велсу одломе громаде стена из брда Пресли и пренесу их 480 километара до места које је данас признато као Стоунхенџ. Осамдесет громада плавог камена, свака тешка преко четири тоне, распоређено је потом у двоструки круг унутар раније ограђеног земљишта.

Али око 1500. године пре нове ере градитељи треће фазе допремили су, вероватно на примитивним санкама, камене громаде из Марлбороу Доунса. Неке од њих тежиле су и преко педесет тона, исклесане од седиментних стена. После мукотрпног превоза громаде су обрађене и добиле су данашњи облик.

Мера – мегалитски јард

На крају је тај народ, који није умео ни да чита ни да пише, није још знао ни за точак, успео, на волшебан начин, да огромне камене блокове подигне и постави преко оних усправних. Градитељи Стоунхенџа имали су нешто заједничко са осталим праисторијским неимарима који су подизали сличне споменике широм Европе: користили су исту јединицу за дужину. Археолози су је назвали „мегалитски јард" а износи 0,83 метра. Нико до данас није успео да објасни како је могуће да су сви људи тога времена користили ову јединствену меру.

Од многих теорија у последње време можда би највише пажње требало обратити на ону коју је изнео професор Александер Том са Оксфордског универзитета.

Професор Том је пристао 1934. својим чамцем у Лох Роаг на острву Луис, на западној обали Шкотске. Пред њим су се, на месечини, оцртавали обриси Калиниша, шкотског Стоунхенџа. Искрцао се на обалу. Стојећи у средишту круга обратио је пажњу на положај звезде Северњаче и приметио да је камење поређано у правцу север-југ. Пошто тај споменик потиче из праисторије, професор је закључио да су људи

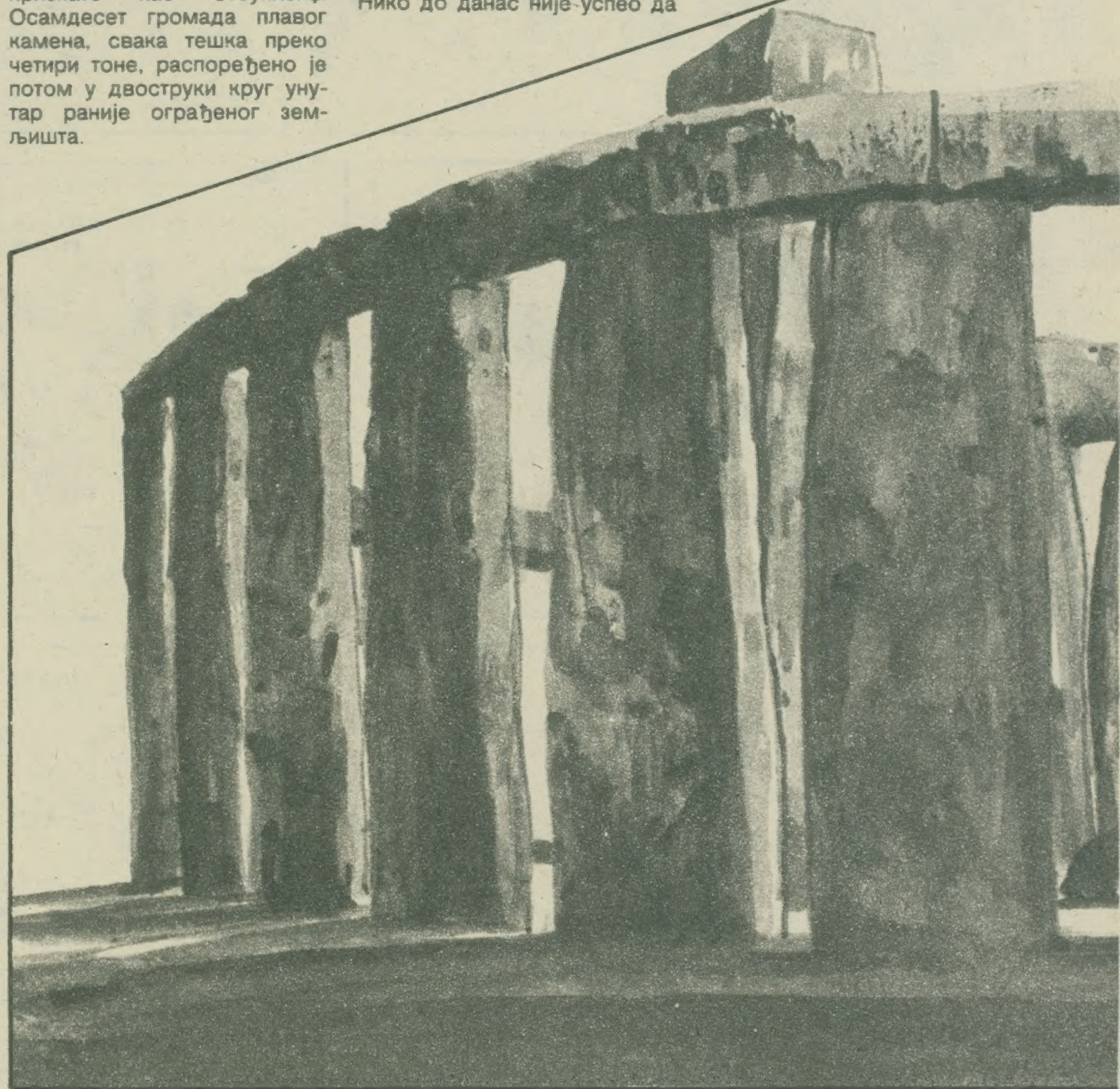

АМЕНИ КОМПЈУТЕР

Стоунхенџ: древна опсерваторија, мамац за дошљаке из свемира, храм за приношење људских жртава или...

који су саградили Калиниш распоређивали громаде према другачијем систему.

Ово откриће подстакло га је да обиђе више од 600 сличних места како у Енглеској тако и у осталом делу Европе. Доказао је да ови камени кругови, иако данас изгледају можда груби и нагрижени зубом времена, представљају вредне радове градитељског умећа, изведене с невероватном прецизношћу. За Стоунхенџ је тврдио да представља опсерваторију каменог доба у којој су чак и мале неправилности намерно изведене како би означиле значајне тренутке изласка и заласка Сунца и Месеца.

Џералд Хоукинс, професор астрономије на Бостонском универзитету, поставио је 1963. године теорију да Стоунхенџ подсећа на џиновски компјутер, огромну опсерваторију способну да изводи крајње сложене прорачуне који се заснивају на кретању Сунца, Месеца и звезда. Зашто то не би било могуће, говорио је, када су нам људи који су га саградили доказали да уопште нису били примитивни?

Хоукинсову теорију подржао је професор Ч. А. Њуам који је показао да су веома образовани астрономи-свештеници из тог времена могли, стојећи у средишту великог круга, да одреде положај Сунца или Месеца користећи громаде као водиче. Затим је, 1976. године, др Ејан Маки из глазговског Ловачког музеја објавио како верује да је пронашао место где су ти обдарени свештеници могли да живе и раде. Остаци пронађени у Дарингтон Волсу указивали су на то да су тамо живели људи који су се хранили крајње дијетално, носили ткану одећу и уживали већи углед од осталих савременика.

Савршенство праисторијских планера

Професор сер Фред Хојл, један од најпознатијих енглеских астронома, подржавао је теорију да је у питању опсерваторија. Хојл се слагао са Хоукинсовим закључком да мегалити Стоунхенџа могу да се користе за обележавање при мерењу активности Месеца док пролази кроз разне фазе циклуса. Хоукинс је до овог закључка дошао на основу чудног податка да постоји 56 Обрејових рупа, а тај број је приближан броју који добијемо када 18,6 година Месечевог циклуса помножимо са три.

Када је Хоукинс унео у компјутер све податке које је сакупио о Стоунхенџу, добио је запрепашћујући одговор да дотично камење може да се користи за предвиђање учесталости помрачења. Тим поводом сер Фред Хојл је изјавио да Стоунхенџ „захтева виши ниво интелектуалног напора него што може да се очекује од чланова једне примитивне заједнице".

Ако су научници у праву и ако су Стоунхенџ, као и остали споменици сачињени од усправљених мегалита, заиста били предвиђени да послуже за астрономска остварења, онда је извесно да је међу примитивним људима из каменог доба било оних који су умели да изводе сложена порорачунавања потребна за праћење кретања планета у доба када није постојала писана реч.

Помена је вредна још само једна теорија из 1909. године; њен аутор је сер Норман Локијер, а изнео ју је у књизи „Стоунхенџ и остали британски камени споменици посматрани са астрономске тачке гледања".

Сер Норман Локијер уочио је чудне геометријске односе између Стоунхенџа, оближњег праисторијског брда названог Олд Саруман и још једног неолитског насеља Грувли Касл. Та три места удаљена су једно од другог 9,6 километара и када се на карти међусобно споје, добија се готово савршен троугао. Да ли тај податак треба да наговести како су људи из праисторије били савршени планери и у тако великим размерама или је у питању пука случајност?

Постоје још многе теорије о Стоунхенџу – да је представљао мамац за дошљаке из свемира, храм за приношење људских жртава, постоји чак и теорија да је у питању место на које су одлазиле нероткиње да их богови благослове. Теорија да је посреди древна опсерваторија најбоље одолева изазовима, али нико још није успео да нађе доказ о постојању расе на изузетном интелектуалном нивоу без које није могао да настане овај џиновски камени „компјутер". За сада је то још једна од нерешених тајни, а није искључено да ће то и заувек остати.

М. Ж.

Илустровао: Брана Јовановић

МЕДВЕЂИ У 100 ЛЕКЦИЈА

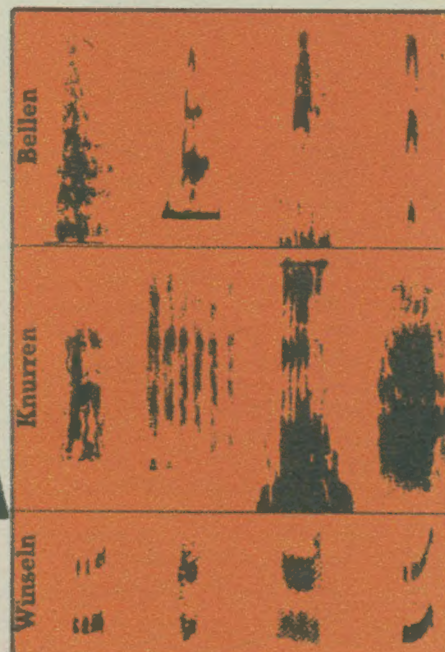

Режање, лајање, скичање, три су основна звука у „језику осећања". На спектрографском запису (у средини) јасно се види да „лајање" код свих животиња даје облик троугла, „режање" таласе, док „скичање" оставља двојни траг. (Слева на десно: пас, мајмун, панда, царић).

Када су научници истраживали гроктање павијана на спектрографу, чекало их је огромно изненађење: мајмуни, у ствари, изговарају посебне „речи"...

За Фрању Асишког, италијанског националог свеца (умро 1226. године), забележено је да је умео да разговара са животињама. Птицама је држао проповеди о божјој милости, а крволочног вука од кога су стрепели житељи града Губио преваспитао је лепим речима.

Чак и ако поверујемо у ту легенду, данас се методама светог Фрање не можемо послужити. Понеки биолози, међутим, тврде да ће се иста таква чуда ускоро остварити захваљујући инструментима као што су „соно-компјутер" или звучни спектрограф. Они чак кажу да ће 21. век бити „век разговора човека са животињама".

Тврди се да је тај циљ већ могао да буде постигнут, само да научници претходне генерације нису начинили једну крупну тактичку грешку. Упорно су покушавали да науче животиње да говоре као људи, уместо да сами овладају животињским језиком.

Експерименти су почели 1966. године са шимпанзом Вошоу кога су биолози научили да се служи знацима и одушевили се кад је мајмун, комбиновањем знакова, почео да саставља властите синтагме: упаљач је прозвао „врео-метал", а газирани напитак „слушај-вода". За Коко, женку гориле, тврдило се да чак уме да прави риме. Шимпанзица Сара, ређајући коцке са симболима под руководством своје инструкторке, састављала је читаве реченице: „Ако-Сара-узети-јабука-онда-Мери-дати-Сара-чоколада."

За патуљастог шимпанзу Кензија направљен је посебан компјутер са крупним шареним диркама, свака обележена по једним знаком. Кензи је брзо научио да лупка по диркама, па је неуморно „брбљао", о томе куда жели да иде, шта му се једе и којим би се играчкама најрадије играо.

Крајем седамдесетих година научници су доживели шок. Њујоршки зоопсихолог Херберт Терас узео је да испитује видео-снимке „говорљивог" шимпанзе Нима, и то тако детаљно да му је за сваки минут снимка требало по три сата рада. Тек овако прецизна анализа открила је нешто што су сви остали годинама превиђали: Ним је напросто „мајмунисао", то јест опонашао, гестове свог инструктора, немајући појма шта они заправо значе.

Није ли исто било и са свим осталим длакавим говорницима? Јесу ли они, за банану или коцкицу чоколаде, напросто изводили циркуске трикове? Одједном, до јуче уважавани научници спали су на ниво обичних дресера. Насупрот њима, критичари су се охрабрили истичући да ни у једном досадашњем огледу није доказано да мајмуни заиста започињу разговор с људима и да су кадри да схвате симболичну вредност језика. Огласили су се и лингвисти набрајајући читав низ битних својстава људског језика која код мајмуна нису утврђена.

Популарност „звезда" као што су Вошоу, Сара и Кензи нагло је избледела, а међу научницима је дошло до темељног престројавања. Требало је да се сетимо – рекли су они – да и животиње имају своје урођене начине комуницирања. Најзад, кад сретнемо странца, сви се ми трудимо да говоримо његовим језиком, онолико колико га знамо. Глувонемој особи не причамо, него се споразумевамо знацима или писањем. Није ли крајње време да почнемо на исти начин да се понашамо и према животињама?

Пажња, авиони!

Људи као Том Струсејкер уочили су ту истину још давно. Овај зоолог из Њујорка, обилазећи национални парк Амбосели у источној Африци, забележио је код дугорепих мајмуна врсте морска мачка цео репертоар сигнала за узбуну. Кратки лавеж значи „Пажња, леопард!", после чега се цео чопор муњевитом брзином сакрива у грање. Тихо кашљуцање упозорава на близину лава, а танак глас сличан цвркуту – на змију. Гласно, одсечно „рррауп" представља противавионску узбуну, то јест обавештава да се на небу појавио орао.

Из оваквих примера поједини научници закључују да је и међу мајмунима могућно споразумевање помоћу симбола, што се досад сматрало

Чувени аустријски научник Конрад Лоренц (горе) и др Луцин Мортон (доле) разговарали су с гускама „језиком осећања" не употребљавајући људске речи. Др Мортон је аутор теорије о „животињском есперанту".

за искључиво људску особину. Мајмун који чује „рррауп", рецимо, сместа ће се завући у жбун, чак и ако не небу није ништа видео. Није ли то доказ да је посреди симбол? Није, одговарају скептици. Можда је обичан условни рефлекс, то јест можда је мајмун одмалена увежбан да се на сигнал сакрије у жбун а да о његовом значењу и не размишља.

Ко је у праву? На то питање не треба ускоро очекивати одговор, јер у свест другог живог бића не можемо завирити. А можда ће нам испитивање других примера међуживотињског разговора помоћи да дамо за право једној или другој страни.

Посебно изненађење доживели су научници при испитивању такозваног „контактног гроктања" код појединих врста мајмуна. Деценијама је у науци владало уверење да су мајмуни по самом склопу својих органа неспособни за уобличен говор. Сада је утврђено да џелада-павијани приликом међусобног сусрета употребљавају гласне жице и језик за производњу самогласника и сугласника баш као и човек. Њихова артикулација, међутим, толико је брза да наш слух напросто није у стању да је разабере. Тек је анализа на звучном спектрографу показала да оно што нама звучи као увек исто гроктање заправо садржи низ различитих „речи".

Колико се свесно животиње служе својим језиком показује следећа епизода коју су истраживачи снимили на магнетофону и „превели" помоћу спектрографа, а која обухвата још једну типично људску особину – лагање.

У густом шибљу један сити резус-мајмун управо је нашао укусан залогај када се појавио други резус. Налазач мумла: „Овде нема хране" и сачекује да се непозвани удаљи. Потом дозива свог најбољег пријатеља, али не уобичајеним сигналом „Храна" (који би могао поново да привуче оног трећег), него роктањем које значи „Дођи да те почешем". Пријатељ долази, а налазач му немим гестом показује храну...

Није то једина сличност између људског и животињског говора. Проучавајући једну врсту јужноамеричких мајмуна, немачки истраживач Филип Гедекинг утврдио је да се у њиховом гласу, кад су узбуђени, јављају ситне вибрације које могу да се установе тек помоћу компјутера. Готово исте такве вибрације нађене су и на снимцима из „црних кутија", у гласовима пилота непосредо пре пада авиона.

Уз помоћ електронике стручњаци који себе називају „биоакустичарима" сваког дана откривају нешто ново о животињским гласовима. У идућем веку вероватно ћемо имати „животињско-људске" речнике. Додуше, животињске „речи" не дају се записати словима, а многе од њих не могу чак ни да се сниме на обичном магнетофону.

Речник тигровског језика

Док је у вашингтонском зоолошком врту стајала близу групе слонова, Кетрин Пејн, амерички зоолог, осетила је неке необичне потресе у ваздуху, који су је подсетили на најдубље тонове оргуља у цркви. Трајало је то 10 до 15 секунди, па престало, да мало касније опет почне. Претпостављајући да необични феномен потиче од слонова, научница је следећи пут дошла са осетљивим уређајем за мерење инфразвука. Тако је утврђено да слонови „мумлају" крајње ниским тоновима, између 14 и 24 херца. Пошто су људском уху, у најбољем случају, доступни звуци од 20 херца навише, слоновске поруке можемо да осетимо једино као вибрације „негде у трбуху".

Инфразвук је посебно погодан за размену порука у дивљини, јер ниски тонови, тј. веома дуги таласи, имају велики домет, за разлику од високих тонова који се „закаче" за сваку грану и жбун. Тиме се објашњавају и нека досад тајанствена понашања слонова. Истраживачи су одавно запазили, рецимо, да међусобно веома удаљени слонови у крду одједном, као по команди, истовремено мењају правац хода. Или, мужјаци успевају да нађу женке на удаљености од неколико километара, и то управо када су ове спремне за парење, што бива само два дана у месецу. Како ли само знају, питали су се, доскора, збуњени зоолози. Данас је јасно да слонице упућују љубавни зов нечујан за нас.

Најновији проналасци електронске технологије постају свакодневно оруђе биолога.

Амерички истраживач Хари Холин јури тигрове са десет килограма тешким сонаграфом – магнетофоном који даје и оптички запис сваког звука. Записи су тако прецизни да би Холин могао ускоро да изда речник „тигровског језика". Одређена врста фрктања значи „Познајем те, не нападај ме; хајде да протрљамо крзно о крзно!" А фрктање пропраћено звуком налик на зевање значи „Хтео бих да ти будем пријатељ".

Разговор с мафијом

Да би доказао тачност својих превода, Холин је ушао у кавез с тигровима наоружан само магнетофоном на коме су били снимци ових звукова. Оглед је потпуо успео – nијеdан тигар није напао научника.

Највећи мајстор за електронику међу зоолозима несумњиво је Ричард Фераро из Института за примењену психологију и медицину у Сијетлу. У својој лабораторији он је направио прву машину за аутоматско превођење животињских гласова на људски језик и обрнуто. То је, у ствари, компјутер који животињске гласове снима, испитује, графички представља и чува у својој меморији. Помоћу њега могуће је и произвести жељени звук да би се разговарало са животињом. У начелу, компјутер је употребљив за било коју животињску врсту, али Фераро се специјализовао за орке (китове-убице).

Пратећи ове „морске мафијаше" помоћу подводних микрофона, он је снимио стотине њихових гласова и унео их у свој компјутер. При том

је открио да, поред заједничког језика, свако јато има и свој особени дијалект. Мада признаје да је његов речник још оскудан, Фераро је већ водио разговоре с оркама, и то врло успешно. На сигнале из компјутера, састављене од по два или три тона, китови су одговарали истим или мало друкчијим сигналима. На крају, као неку врсту потписа, научник је додао слободно измишљен сигнал, мелодију која треба да значи „Овде је Фераро!" И мада такав звук не спада у природни репертоар орка, животиње су одговориле тако што су га напросто имитирале.

Ускоро ћемо, дакле, имати слоновске речнике, мајмунске граматике и уџбенике медвеђег језика. И не само то. Ако је тачна теорија америчког биопсихолога Јуџина Мортона, учићемо „животињски есперанто" погодан за споразумевање са свим живим бићима. По тој теорији, звучна комуникација код готово свих животиња, па и код човека, заснована је на три основна звука – режању, лајању и скичању.

– Пардон – рећи ћете ви. – Нека извини доктор Мортон, али ја немам обичај да лајем, а нешто се не сећам да сам чуо славуја како режи или слона како скичи!

Одговор је да изразе „режање", „лајање" и „скичање" не треба схватити буквално. Три основна звука код различитих животиња различито се остварују, у птичјем грлу сви су пискави а код слона сви звуче потмуло, али њихови међусобни односи остају исти. Све животиње реже кад нападају или се љуте, лају да би привукле пажњу, а скиче кад су уплашене или кад моле за нечију наклоност. Суштинска једнакост на изглед сасвим различитих животињских гласова потврђује се на спектрографском запису. Ту „лајање", како год у стварности звучало, увек даје троугаону слику, "режање" је таласасто, а „скичање" оставља двојни запис.

Теорију о „животињском есперанту" можете и сами да проверите ако имате пса. Следећи пут, када се наљутите на њега, не говорите ништа. Само режите. А кад хоћете да га позовете на игру, весело закевћите. Видећете, пас ће вас савршено разумети. Наравно, и када сте га грдили речима, ви сте „режали", а ваше пријатељски изговорене реченице биле су „лајање". Али, тога је свестан само пас – или научник са спектрографом.

С. С.

МИНИ МИС АМЕРИКЕ

СЛАТКО МАМИНО, МАЛО ПАМ

За школу још нису. Али, зато знају да певају, играју, говоре, чак и да се понашају „као маторе". На избору „Мале мис Америке" наступило је 60 девојчица. Најмлађа је имала две, а најстарија шест година

Тина је била у животној форми. На позорници је одиграла један хула–хула плес боље него било која девојка са Хаваја, а на извођењу песме „Њујорк, Њујорк" позавидела би јој и сама Лајза Минели. Публика у балској сали хотела „Шератон" у Лос Анђелесу била је усхићена наступом четворогодишње девојчице, у сваком случају највеће фаворткиње за круну „Miss Little America".

Пуних пет дана трајало је такмичење 60 принцеза лепоте и знања из свих делова САД. А у пратњи лепотица буљук мама, тата, баба, деда и остале родбине. Били су присутни сви они којима је макар мало стало до каријера њихових малих дама.

Тина Бросиус из Холивуда још на пробама је изазвала највећу пажњу – како у купаћем костиму тако и у вечерњој тоалети. И на тесту интелигенције прошла је више него добро. Мамино чедо! Међутим, крај такмичења за Тину и њене ближње био је прави шок: по одлуци строгог жирија припало јој је тек треће место.

– Мамице, зар је могуће да нисмо победиле? – јецала је Тина на мајчиним грудима.

Олимпијада 2002. и Снешко

Мини мис Америке постала је Кендал Дени Баркер из Оклахоме, трогодишња лепотица платинасто–плавих локница.

Победница, трогодишња Кендал Баркер (у средини) сија од среће. За то време Шејну Епштајн више од свега занима победничка ешарпа

Са бројем 21 наступила је Тина Бросиус. Иако највећа фавориткиња, завршила је тек на трећем месту. Ипак, њена мајка се нада да ће Тина ускоро постати друга Ширли Темпл

Плавокоса Триси Рајт (три године) извела је незабораван хула-хула на паркету

ЕТНО

– Никакво чудо када мушкарци одувек дају предност плавушама – била је огорчена мајка петогодишње Крис, која је најозбиљније одлучила да следећи пут офарба косу своје кћерке у плаво.

Победница Кендал није само уживала у сјају титуле најлепше, већ и у многим наградама. Између осталог добила је: бундицу, златни ланчић, целокупну гардеробу, бесплатно летовање у Мексику, штедну књижицу са 1000 долара и плаћен манекенски курс. Све како и доликује једној мис. Њој се, ипак, највише допао скупоцени комплет „Барбика" са свим пратећим дрангулијама који је толико прижељкивала лепа Тина.

Једно време чинило се да велике изгледе на успех има шестогодишња Амбер Кели из Охаја. Салто уназад који је извела на бини током троминутног испита талентованости оставио је снажан утисак на жири. – Крајњи циљ су нам Олимпијске игре 2002. – одлучно је изјавила њена поносна мама. – Моја Амбер је прави перфекциониста и просто непобедива.

Овога пута је, ипак, била побеђена. Исто као и њена конкуренткиња из Арканзаса Шејна Даун Епштајн, нарочито успешна у обавезном „личном разговору". На уобичајено питање: „Шта желиш да постанеш кад порастеш?" мртва-хладна је одговорила: „Снешко Белић!" Уследило је и потпитање лукавог жирија: „А шта ако се снег отопи?" Нису је збунили: „Онда ћу опет бити Шејна Даун Епштајн!" – рекла је.

Нису, међутим, све мале даме попут Шејне дорасле тешком такмичењу. Када је на позорницу ступила четворогодишња Шемби Шредер да би на тесту талентованости извела трбушни плес, једноставно су је издали њени млађани нерви. Почела је изненада да плаче и – све је пропало.

Мама Епштајн козметиком за одрасле дотерује кћерку пред наступ

Будућа Ширли Темпл?

Такмичења лепоте за девојчице између две и шест година спадају у САД у најомиљеније забаве. Сујетним мамама нуде наду да ћа њихове мезимице једног дана успети у ономе о чему су оне годинама сањале, али нису успеле – да их једног дана открије неки чувени редитељ или продуцент. Јер, ко се окити титулом „Мале мис Америке" има велику шансу да успе. Примамљиви уговори рекламних агенција или телевизијских станица почињу да пљуште са свих страна.

Већ споменута Тина, на пример, убудуће ће рекламирати плишане меце. Сигурно, не џабе. Зато мајке не жале ни труда ни пара за каријере својих кћери. Ко није заступљен великим фотосом у каталогу организатора такмичења, готово да нема шансе да успе. Цена слике: 350 долара.

Што се тиче шминкања, оно је (службено) непожељно. Али, иза кулиса мајке уз помоћ ружа, пудера, сенки, желе још више да нагласе лепоту својих принцеза.

Родитељи Тине Бросиус само за њено подучавање у игрању и певању троше годишње 4000 долара. Треба, свакако, додати и 500 долара за сваку хаљиницу сашивену по мери. Укупна вредност њене гардеробе износи 10.000 долара. Даљих 5000 одлази на трошкове путовања. За последњих годину дана Тина је учествовала на око 40 такмичења лепоте и освојила више од 300 награда. Дакле, исплати се! Одавно је поносна мајка напустила посао да би као менаџер, у потпуности могла да се посвети каријери своје лепотице.

Када је Тинина ривалка Адријана пред велики наступ предложила будућој Ширли Темпл да време прекрате играњем шуге, ова јој је љутито одговорила:

– Да ли си ти паметна? Па да се furнојимо и покваримо фризуру!

М. Ш.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

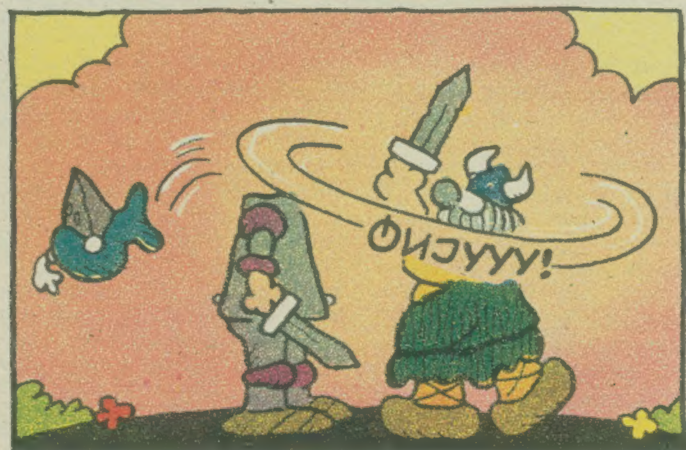

Велика загонетка на аеродрому Плесо

ОД БУМБАРА ДО ИКАРА

Иван Бакјац са унуком, наследником „Златног Орла"

Махокрилац „Golden Eagle" на пољани чека на решење још неких загонетки

Ово је први новински прилог о бившем пилоту Ивану Бакјацу и његовој великој жељи да полети у свом махокрилцу који покреће људска снага

Шта су махокрилци? Ваздухоплови који лете тако што машу крилима. Како и птице и инсекти машу крилима док лете, и они су махокрилци, с том разликом што их није створио човек већ мајка природа. Мало је познато да човеку, за разлику од природе, и после скоро деведесет година од првог лета авионом још није пошло за руком да направи такву летелицу.

Разлог је врло једноставан: лет махокрилаца толико је сложен да до дана данашњег није откривен начин за његово успешно математичко описивање. Без тих формула готово је немогуће успешно пројектовање вештачког махокрилца. Можда звучи смешно, али представници америчке НАСЕ, агенције која се бави аеро и космонаутичким истраживањима, тврде да иако су „успели да дођу до Месеца, и даље не знају како лети – врабац".

Дакле, мука с махокрилцима није у аеродинамици, већ у сложеном механизму махања крилима и, за сада, великој тежини материјала од којих би се правиле будуће летелице.

Имајући све ово у виду, није никакво чудо што у целом свету на прсте могу да се изброје досадашњи покушаји на пројектовању и изради махокрилца. Од познатих установа то су покушали чувени амерички MIT (Masachustets Institute of Technology) и NASA. У израду америчког механичког махокрилца укључен је и прослављени Пол Мекреди. Посао је требало да буде готов до отварања летњих Олимпијских игара у Лос Анђелесу. На жалост, и поред уложених милион и двеста хиљада долара, до тог рока није завршен – одложен је до Дана америчког ваздухопловства 1986. године. Махокрилац, кога је возио један џип, замахнуо је крилима два-три пута и потом се немоћно скљокао на земљу.

Други неуспели покушај конструисања махокрилца учињен је на предлог америчких палеонтолога – желели су да им се направи механички летећи модел праисторијског птерандона у природној величини.

Што се приватника тиче, разни ентузијасти у Аустралији, Совјетском Савезу, Јапану, Западној Немачкој, Швајцарској, Италији и, веровали или не, у Југославији покушавали су да направе махокрилца.

Педесетседмогодишњи Иван Бакјац је бивши војни пилот и летач на малим авионима пословне авијације. Живи у Загребу и у хангару војног дела аеродрома у селу Плесо већ неколико година покушава да направи сопствени махокрилац који би покретала снага просечног човека а не бициклистичког аса. Каже да је за лет птица почео да се занима када је једном због јаког невремена морао да се врати у базу а галеб, који је летео испред њега, мирно је наставио лет кроз олују.

Да би се упустио у конструисање махокрилца, Бакјац је прикупио гомилу светске литературе о птицама и инсектима

БИЦИКЛИСТИ И ЛЕТАЧИ

Велика је загонетка у ваздухопловству прављење авиона на људски погон. У то, наравно, не спадају одавно направљени разноразни змајеви којима се одважни пилоти отискују у понор са високих литица и стрмих брдских падина. За разлику од махокрилца, тај проблем је решен, али тек 1981. године када је чувени амерички конструктор лаких летелица Чол Мекреди освојио још познатију „Крамерову награду" у износу од 85.000 америчких долара! Иначе, та награда била је у почетку установљена за земље Комонвелта у износу од 5.000 британских фунти стерлинга. Припала би првом човеку коме пође за руком да направи летелицу која би, покретана само људском снагом, и без помоћи ветра, успела да прелети пола миље на висини од три метра. Затим, да помоћу два заокрета од 180 степени направи „осмицу" и слети тамо одакле је полетела. Овај услов са „осмицом" био је неизбежан да би се доказала могућност управљања ваздухопловом на људски погон.

Елем, све је то Мекредију успело, али само уз помоћ америчког бициклистичког аса Алана Брајена чији је посао био да бесомучно окреће педале (као на бициклу) које су, путем нарочитог преносног механизма, окретале елису тог „авиона" са распоном крила од преко 30 метара и невероватно малом масом од 32 килограма. Треба ли напомињати да је сам бициклиста–пилот имао преко два пута већу масу од „чак" 68 килограма, тако да је цео летећи састав на полетању био тежак тачно 100 килограма. Укупна цена пројекта названог „Госамер-Кондор" достигла је астрономских 500 хиљада долара.

Занимљиво је да и нерешени махокрилци и на једвите јаде решени авиони на људски погон спадају у групу летелица које лете у области такозване аеродинамике малих брзина. То је део аеродинамике којом човек може да се бави чак и из хобија, јер је највећи део проблема математички одређен и сврстан у доступну литературу и каталоге...

Иван Бакјац са дијаграмом којим доказује да је крило птице три пута успешније од елисе авиона. У позадини је његов махокрилац који ће, једног дана, покретати човек снагом сопствених мишића.

– Американци пишу да су ставили посебно обучаваног папагаја у аеродинамички тунел. Експеримент је био потпуно исти као онај када се испитују аеродинамичке могућности авиона. Том приликом непобитно је утврђено да папагај троши мање енергије пењући се него летећи хоризонтално, што се коси са свим важећим законима о одржању енергије... – каже Бакјац за „Политикин Забавник" оно што је прочитао у белосветским књигама о лету птица.

Исто тако утврђено је да, пропорционално маси, птице и инсекти троше приликом лета мање енергије од свих летелица које је направио човек. То значи да је мајка природа и даље најбољи инжењер.

– Проучавао сам разлику између летења орла, врапца, голуба, галеба... и закључио да су разлике у њиховом летењу таман толике колике су и разлике у ходу по земљи између слона, газеле и крокодила. На пример: пчела замахне крилима 200 пута у секунди, колибри 30, голуб 8, галеб 3, а пеликан свега 1,5 пута. Није реално очекивати да човек у махокрилцу може да маше као колибрић, па сам предвидео да мој махокрилац замахне свега пола пута у секунди, што је слично лету орла. Мислим такође да сам математички доказао да је крило птице три пута успешније од елисе авиона. Ако се зна да педале Мекредијевог авиона са елисом треба да се окрећу снагом која је једнака трећини коњске (а то је снага једног бициклистичког аса) и ако се покаже да је мој прорачун у вези с крилом (три пута бољим од елисе) тачан, то значи да би махокрилцем могао да лети и сасвим обичан човек, без неке нарочите припреме – тврди Иван Бакјац.

Што се његове летелице тиче, она је још у фази испитивања и далеко је од првог лета. Међутим, Бакјац каже да је неколико пута током експерименталних замаха „осетио" како његов „Golden Eagle" (енгл. „Златни Орао") жели да се одлепи од мајчице земље. Још му није јасно шта се ту заправо дешавало, али му то даје наду да настави са експериментима. Неизмерно је захвалан друговима и старешинама на војном делу аеродрома Плесо што су му дозволили да у једном углу великог авионског хангара склапа и испробава свој махокрилац.

До сада се нико није озбиљније заинтересовао за оно што ради искусни летач. Време ће показати да ли је био у праву, а његов унук у наследство сигурно добија једно – дединог махокрилца који се зове „Златни орао".

Мада је све то, за сада, много ближе сну него јави, подсећамо, ипак, да на улазу у једну америчку фабрику авиона пише: „Бумбар лети против закона аеродинамике, али он то не зна и лети и даље".

Александар Павић

ПРВАК СВЕТА БЕЗ ПРЕМЦА

● Учешће и учинак леди Докер, чувене даме из енглеског високог друштва, на Светском првенству у игрању кликера за жене 1955. године изазвало је велику нелагодност и довело до озбиљног спора. Госпођа је на шампионат стигла у свом непоновљивом стилу заваљена у брокатно седиште позлаћеног „дајмлеонра" с личним шофером за воланом. Када је искорачила из шљаштећег аутомобила, видело се да је њен такмичарски дрес скупа свечана хаљина плаве боје пауновог перја. Око осам стотина загрижених љубитеља кликера, који су испунили салу Фестивал Хола у Каслфорду у грофовији Јоркшир, било је убеђено да је сва та раскош срачуната да понизи и збуни супарницу, сиромашну фабричку радницу.

Али, публика у Јоркширу није уопште познавала леди Докер. Хаљина на њој била је са дна њене гардеробе, а аутомобил најнеупадљивији од свих које је поседовала. Да је имала и најмању намеру било кога да засени, леди би се довезла челичноплавим метализираним „ролс-ројсом" са седиштима од гуштерове коже, двоседом изнутра пресвученим црвеним крокодилом, или најновијим колима боје крема и злата за чија је седишта шест зебри положило живот. Оно што су у Јоркширу видели била је леди Докер инкогнито.

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубавц

А када је ушла у такмичарску дворану, леди је приредила нови шоу. Мада је у игрању кликера била тотални почетник, почела је да добија партију за партијом све док није званично проглашена за новог светског шампиона! Удружење кликераша било је ужаснуто. Његови чланови веома су се поносили суптилностима овога спорта и сама помисао да је неко новопечен немарно прошетао салом и освојио титулу правака, и то између два друштвена провода, довела их је до сувог очајања.

Господин Џорџ Барбриџ, секретар Британског удружења за кликерашки спорт, био је ван себе. „Леди Докер нема појма о кликерима и никад неће ни имати!" изјавио је на затвореној седници сазваној на лицу места, а затим ју је оптужио за „покушај да извргне руглу један тако древни спорт".

Добронамерна леди Докер схватила је да није пожељна и није се никада појавила да одбрани своју шампионску титулу. Вратила се својој уобичајеној активности у којој је била недостижни првак света – трошењу силног новца свог мужа.

ПОЛИТИКА ЕКСПРЕС и ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

у наградној игри

ЕКСПРЕСОВ ЗАБАВНИК

Ако желите да конкуришете за једну од вредних награда, пажљиво прочитајте овај текст и не заборавите да исечете купоне са ликом Хогара, налепите их на талон „Политике Експрес" и пошаљете у одређеном року на назначену адресу. Очекују вас вредне награде: „ЗАСТАВА 126", МОТОР, ПУТОВАЊА...

У понедељак, 13. новембра 1989. године почела је наградна игра „Политике Експрес" и „Политикиног Забавника" – ЕКСПРЕСОВ ЗАБАВНИК. Ваш задатак био је да свакога дана решите по један задатак у „Експресу". Уколико желите да учествујете у извлачењу једне од многобројних награда, потребно је да осим тачно решених задатака из „Експреса" исечете купоне број 1 и 2 са ликом Хогара из „Политикиног Забавника", налепите их на ТАЛОН „Политике Експрес" који излази 18. новембра 1989. године и заједно са тачно решеним задацима из „Експреса" пошаљете на адресу: **„Политика Експрес", 11001 Београд, поштански фах 124.**

Тачно решени задаци из „Експреса" и два купона ХОГАРА из „Забавника" увећавају ваше шансе за награду у „ЕКСПРЕСОВОМ ЗАБАВНИКУ". Купони и тачно решени задаци треба да стигну на адресу „Политике Експрес" најкасније до петка 24. новембра 1989. године до 12 часова. Извлачење награда ЕКСПРЕСОВОГ ЗАБАВНИКА обавиће се 25. новембра у директном ТВ-преносу емисије „ДА ПИТАМО ЗАЈЕДНО".

Купоне број 1 и 2 треба налепити на ТАЛОН „Политике Експрес" (који се објављује 18. новембра) и са тачно решеним задацима из „Експреса" послати на адресу „Политике Експрес".

На захтев великог броја читалаца, који прошлог петка нису успели да купе „Политикин Забавник", понављамо купон 1 који заједно са купоном 2 треба налепити на ТАЛОН „Политике Експрес" од 18. новембра 1989.

ГЛАВНА НАГРАДА – ПОПУЛАРНА „ЗАСТАВА 126", „ПЕГЛИЦА"

ОЧЕКУЈУ ВАС И ДРУГА ИЗНЕНАЂЕЊА „ЕКСПРЕСОВОГ ЗАБАВНИКА"

На граници фантастике

ЗАГО

О невероватној појави на неким енглеским пољима поставља се хиљаду питања. За сада нема правог одговора, али неки људи су се зарекли да ће решити ову тајну

Људска рука није до сада успела да направи круг истоветан онима на житним пољима широм енглеске покрајине Хемпшир. Редовно се појављују већ столећима, али први извештај о њима датира тек из 1975. године. У пољу дуж пута А 34 један радник са фарме у Хедбурн Ворту приметио је правилан круг у коме је жито било полегло у облику спирале и то у правцу окретања казаљке на часовнику

Иако су се кругови појављивали и наредних година (1978. примећен је један велики са још четири мања, што је образовало шару налик на пет тачака на коцки) систематско сакупљање података започето је тек 1981. године

Необичне трагове могу да оставе, на пример, урагани, али они су веома ретки у Хемпширу. Могу да их направе животиње ваљајући се или газећи жито... Али, кругови настали на тај начин неправилни су и далеко од савршенства оних за које су се заинтересовали Пат Делгадо и Колин Ендрјус. Јула ове године они су објавили и студију о овој појави.

Кругови Делгада и Ендрјуса очигледно нису настали случајно. Но, ни после осам година проучавања нису успели да скину вео тајне са њиховог настанка.

Колин Ендрјус придружио се Делгаду јула 1985. Ендрјус се враћао кући после вечери проведене на карневалу у Ендоверу када је преко радија чуо извештај полиције о појави НЛО-а у близини Стокбриџа. Стигао је на место пре полиције, али ипак прекасно

Затим је, уз прилично напора, нашао старији брачни пар, господин и госпођа Колинс, уплашене оним што су видели. Отприлике две стотине метара делило их је од необичног, усправљеног точка који је дуж обода, према речима господина Колинса, имао мноштво жуто-белих светиљки. На паоцима их је било још више.

Зашто ћуте аларми?

Наредног јутра појавило се пет кругова у Аресфорду, а у августу још пет у Гудверт Клетфорду. Ова три места на којима су се збиле необичне појаве могла су да се повежу

НЕТНИ КРУГОВИ

Екипа на делу – слева на десно: Пат Делгадо, Басти Тејлор, Колин Ендрјус и Дон Терсли

правом линијом. Тешко да је све то могло да буде плод пуке случајности. Ендрјус је стога ступио у везу са Делгадом који је већ уживао глас стручњака за кругове

Делгадо и Ендрјус нипошто нису шарлатани. Први је електроинжењер у пензији који је за собом имао и две године рада у једној истраживачкој станици НАСЕ у Аустралији, а други грађевински инжењер. Њима су се придружила још двојица истомишљеника: Дон Терсли, фирмописац и стари изучавалац НЛО појава, и Басти Тејлор, власник ауто-школе.

Јавност је годинама сумњичаво примала њихове налазе. Насупрот раширеном мишљењу, „мали зелени" и „летећи тањири" немају никакве везе са настанком магичних кругова. Делгадо и Ендрјус то никада нису изјавили, јер они, једноставно, не знају како кругови настају. Међутим, постоје места на којима се појављују из године у годину! Панч Боул, затим Севен Бароус на граници Хемпшира и Беркшира и Кимптон. Осим тога, искрсавају углавном тамо где се догађају необјашњиве ствари – честе аутомобилске несреће и то само једног аутомобила, на пример. Године 1987. у Винтербурн Стоку виђени су нарочито лепи примерци кругова, а у пољу до њих нађено је тело пилота авиона за запрашивање који је из непознатих разлога притиснуо дугме за избацивање пилотске столице. Искочио је из летелице која је наставила да лети а потом се срушила у Атлантик деведесет миља југозападно од Ирске

За време истраживања Делгадо и Ендрјус су више пута доживели непријатности. Године 1986. посетили су прстенаст скуп кругова са занимљивим новим додатком – кратким правим продужетком који је водио од круга и завршавао се у облику врха стреле. Тло на самом врху било је извађено као да га је неко захватио кашиком, али нигде у близини није нађено нимало ископане земље.

Ендрјус је понео кући у Ендовер узорак тла из начињеног удубљења и оставио га у шупи, на којој је – као и на главној згради и у башти – постојао аларм. Наредног јутра, тачно у 4.15, сви алармни уређаји су отказали. Пошто их је сам израдио, Ендрјус је покушао да открије квар. Није га било. Две ноћи касније први пут се, поново у 4.15, огласио аларм из његове радне собе и баште, иако га није активирао никакав провалник. То се понављало сваког јутра у исто време.

Зашто кругови пуцкетају?

Занимљиво је да се кругови скоро увек у нечем разликују. У Кимптону су Делгадо и Ендрјус разгледали један који као да су, према њиховим речима, правиле две потпуно

супротне силе и то на крајње скученом простору. Стабљике пшенице око спољашње ивице биле су зракасто полегле од средишта круга, а оне око унутрашње ивице „гледале" су унутра. Ову појаву тад су први пут уочили па није чудо што су дотични круг више пута долазили да виде. Једном приликом, Ендрјус је дошао и стао у средину круга. За тренутак му се учинило да је Сунце престало да сија. Други пут стигао је са оцем и псом. Нашавши се у близини круга пас као да је помахнитао – појурио је према средишту и тамо почео да повраћа. Опоравио се двадесетак минута пошто су га вратили у кола.

Ендрјус се још исте вечери вратио до истог круга. Док је стајао тридесетак корака од њега, зачуо је буку сличну пуцкетању статичког електрицитета. Бука је постајала све гласнија и Ендрјус је очекивао да ће се завршити праском. После пет-шест секунди ипак је престала. Признао је да се страшно уплашио.

Ништа мање узбуђења није изазвао ни бели желе нађен у средишту круга у Гудверт Клетфорду. Узорак је послат на Универзитет у Сарeју. У почетку се сматрало да је реч о неком слаткишу, али је утврђено да желе из круга не садржи сируп глукозе који се иначе користи у производњи ове посластице. Басти Тејлор и још неколицина стручњака универзитета неопрезно су руковали желеом и сви су убрзо добили тешку упалу плућа. Ни до данас није утврђено о каквој је материји реч.

Онима који сматрају да је посреди превара Делгадо и Ендрјус одговарају да је њихов тим покушавао да направи сличне кругове, али им није пошло за руком. Да би се жито на површини коју заузима круг пречника двадесет метара приљубило уз тло, потребна је велика сила. Да не помињемо незамисливу прецизност и одсуство било каквих трагова око кругова.

Тим окупљен око Делгада данима је дежурао у близини неких поља. У ноћи шестог јула 1986. стражарили су око Панч Була у близини Винчестера. Сипила је киша. Када је почело да се раздањује, Делгадо и Ендрјус су приметили да се у пољу на које су мотрили нешто догодило. Нечујна и невидљива сила направила је огроман круг. Жито унутар круга било је полегло, али није оштећено. Једини доказ Делгадо и Ендрјус су имали на магнетофону који је снимао целе ноћи. На траци су остала забележена повремена брбљања налик на убрзано пуштен људски говор.

Зашто нисмо сами?

Делгадо је покушао да опише силу потребну да направи све врсте тих кругова. Она мора да буде: нечујна, краткотрајна, снажна, контраротациона, кружна, да може да ствара спирале, да је у стању да повија стабљике али да их не оштећује, да може да ради у потпуном мраку, ствара праве линије, проналази пукотине, прави кругове на тлу, да не зависи од временских услова, да је у стању да чупа биљке, да не прави штету, да на њу не утиче облик тла и да може да делује широм света.

Испитивање теоријских могућности приморало је Делгада да одбаци већину објашњења познатих науци. Електромагнетизам, на пример. Испитане су још неке могућности: није ли кругове створила сила теже или известан електрични набој који утиче на усеве када се ослободи кроз Земљину кору, не лежи ли решење, можда, у дејству подземних гасова који некако успевају да умакну на површину...

Готово стидљиво, Ендрјус и Делгадо у први план стављају теорију према којој том невидљивом силом управља нека интелигенција. То, међутим, нужно води ка дискусији о квантној физици и паралелним световима. Позивајући се, ни мање ни више, него на Ајнштајна, они говоре о мосту између материје и антиматерије. Он, тврде, у потпуности доказује теорију да кругове ствара непозната сила којом управља непозната интелигенција. Али, то свакако нису „мали зелени".

А фармер на чијем су се пољу прошле године појавили кругови који су привукли многобројне знатижељнике позвао је једног јутра Делгада да хитно дође. Овај је потом са оближњег аеродрома у Тракстону, са кога је Басти Тејлор полазио на фотографске мисије, кренуо са њим да сними поље пре него што буде пожњевено.

Слика – која неће ући у планирану књигу о загонетним круговима, пошто аутори сматрају да је све о чему су писали већ довољно невероватно – приказује Панч Боулс, правилне кругове и трагове фармеровог трактора. Између трагова виде се речи: „Нисмо сами". Стабљике кукуруза које образују ове две речи су полегле, али не и поломљене...

М. Ж.

ЗРНЦА ЗНАЊА ВЕКА

С корењем увис

Да корење дрвећа расте надоле продирући дубоко у земљу, знају сви. Али, и ово правило има изузетака. Амерички биолог Роберт Сенфорд пронашао је у венецуеланским џунглама дванаест врста различитог дрвећа чије корење расте уз стабло увис!

Земљиште на коме успева ово дрвеће толико је сиромашно хранљивим материјама да је његово корење приморано да калцијум, манган, калијум и друге минерале узима из кише која се слива низ стабло. Да би потврдили ову своју претпоставку, истраживачи из Сенфордове екипе повећали су садржај минералних састојака у кишници после чега је корење још брже почело да расте увис.

Колективни усисивач

Новост стиже из Француске. Тамо се већ производе вакуумске инсталације које се постављају на таване кућа или у посебне просторије да усисивач својом буком не би сметао станарима. Пре тога су у становима спроведене цеви а у зидове уграђене прикључнице. Утакнете у њих црево с одговарајућим додатком на врху и усисивач је спреман да ради. Нема више непријатног посла око избацивања кеса прашине на крају чишћења – велике вреће заједничког усисивача празни посебна градска служба.

Ко ће кога?

Има ли на свету равнодушнијег створења од нилског коња? Посетиоци зоолошког врта рекли би да ником на свету није све тако свеједно као овом џиновском преживару дугачком и до четири метра. Чак ћете у свим енциклопедијама прочитати да је то безопасан незграпан дебелокожац. Међутим, уопште није тако. Нилски коњ у ствари је веома агресиван и, ако затреба, и те како уме да се брани.

Лавови су обавештени о томе и врло ретко нападају нилског коња. Знају да ће хипопотам гледати да их на сваки начин одвуче у воду и тамо удави. И крокодилима је добро позната оштра нарав нилских коња – одрасли мужјак у стању је да буквално преполови одраслог крокодила. Природњаци су забележили и случај сукоба између нилског коња и ајкуле која је залутала у речне воде. Иако је била тешка преко 150 килограма, двобој се ипак завршио победом „речног коња" који је грабљивицу извукао на копно и спљескао је као лепињу.

В. М.

Илустровао: Зоран Петканић-Петко

Симпатија на високом нивоу

Ко још не зна француску заставу, чувену триколору? Али, зато је, сасвим сигурно, много мање познато да је ширина плаве, беле и црвене траке на њој различита, тачан однос је 30:33:37 и то није учињено случајно већ намерно. У обзир је узет утисак који остављају боје – управо при оваквој размери људском оку траке изгледају једнаке.

Још је мање познато да је више земаља изабрало себи заставу по узору на француску. Боје на заставама Ирске (зелено-бело-наранџасто), Италије (зелено-бело-црвено) и Румуније (плаво-жуто-црвено) израз су симпатија ових земаља према великој француској револуцији.

Електронски Д'Артањан

Овај „Француз", направљен да буде спаринг партнер мачеваоцима, стиже из далеког Јапана. Робот висок 179 центиметара и тежак 78 килограма не само да изгледа као прави мачевалац већ изванредно рукује мачем и сабљом, према томе какав је програм у њега убачен. Није нимало лако победити Д'Артањана и зато његови конструктори препоручују да се врх мускетаровог мача прекрије пластичним поклопцем како би се ублажили убоди. Али, робот уме достојанствено да поднесе и пораз: кад прими одређен убод, поштено то призна жмиркајући црвеном лампицом и гласно узвикне: „Туше!"

Једите зидове чекајући спас!

На први поглед пројекат Американца Дагласа Ворфа изгледа бесмислен. Имајући у виду да ће космичке експедиције у будућности ићи све даље и да ће све дуже трајати као и да ће разни кварови и несреће бити неизбежни, предложио је стварање залиха хране за космонауте у облику преграда унутар васионског брода које могу да се једу! Ако неки зидови буду од стврднутих намирница, рецимо од беланца јајета или млека, небески путници моћи ће хладно да једу опрему своје космичке куће.

А можда Ворфов предлог и није тако бесмислен како изгледа?

Ауто или редакција ?

Амерички новинар Стив Роберт конструисао је аутомобил који је сав начичкан електронским уређајима. Лични компјутер уграђен у њега служи и као електронска писаћа машина, ту је и радио-станица на таласима од 2–80 метара, па радио-телефон који му омогућава везу са било којим претплатником у САД али и иностранству, онда систем за пренос података преко сателита помоћу кога може да затражи обавештења из било које банке података у свету и, напокон, електронски систем за навигацију преко кога сваког тренутка може да сазна где се налази његов ауто и како да стигне до одређеног места. У ствари, ауто и није аутомобил већ веломобил. Стив Роберт покреће га педалама, а уређаји се напајају енергијом из сунчаних батерија или акумулатора. Али, шта ће му све то?

Стив врло често пише у природи. Ако му затребају неки подаци, прикључује се на библиотеке, банке података или зове телефоном. Кад заврши текст, убаци га у компјутерску меморију и тако с најближе ливаде може да га пошаље право у редакцију. На фотографији видите скромну спољашњост супер веломобила и раскошну командну таблу.

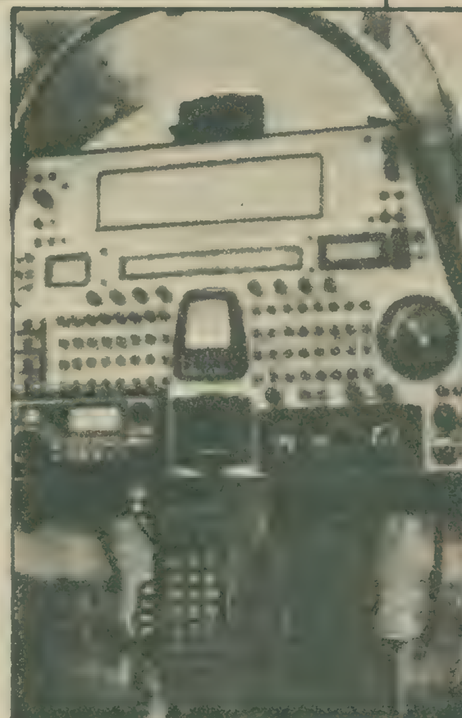

ПРЕКО ГЛАВА ДО СПАСА

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

У преврнутом чамцу, у брзој и хладној Тари, троје Београђана борило се за живот

Пробудило ме добовање по крову. Опет пљушти. Питао сам се хоће ли икада стати. Судећи по томе како се небо спустило на земљу, бог зна када ћемо моћи да се чамцима отиснемо низ Тару.

Казаљке на сату показивале су шест али је због кише још била полутама. Извукао сам се из вреће за спавање и преко тренерке обукао џемпер, зуби су ми цвокотали од хладноће. Не знам шта бих у том тренутку дао да сам могао да заложим ватру, али ништа од тога - појата у коју смо се склонили није имала огњиште. Једино што сам могао да учиним за себе било је да скувам чај на примусу.

У воденој клопци

Шум провреле воде за чај пробудио је Јелку. Остали су спавали.

- Пада? - упитала је сањиво.

- Пада - одговорио сам и долио још шољу воде у лонче. Ћутке смо пили. Ни њој ни мени није било до разговора.

У седам су устали Влада, Маријана и Данијел. Почели смо да спремамо доручак

- Тишина! - узвикнуо је Влада. Погледали смо га зачуђено. Шта му је одједном?

- Зар не чујете? - упитао је. - Киша је престала!

И заиста, више се није чуло добовање по крову. Завршили смо доручак наврат-нанос и почели да пакујемо ствари. Чим се појави сунце, спустићемо чамце у воду. Међутим, на то смо морали да причекамо до десет сати.

Вода је била дубока и веома брза. Никакво чудо после толиких киша. Тог дана спустили смо се само до Брштановице јер нас је до Шћепан-поља чекало много букова. Вожња преко њих захтева посебну вештину и велики напор па смо проценили да је најпаметније да се у Брштановици добро испавамо. Устали смо чим се раздanило: све букове до Горњег Вјерновића бука срећно смо пребродили. А тада је све пошло наопако. На том месту матица иде близу леве обале а реку раздваја око три метра висока и исто толико широка, потпуно глатка, подлокана стена. С њене десне стране вода је мирна, али не и пловна, јер је пуна шиљатог камења.

Залепљени за стену

Нисам се први пут спуштао низ Тару, имао сам искуства и добро знао да је у матицу лако ући али тешко изаћи. Зато се најпре стане да би се проценило које је најпогодније место. Ту процену направио је, наравно, и Влада који је ишао испред нас. Сачекали смо да први чамац уђе у матицу а онда кренули за њим. Међутим, Маријана, Данијел и ја за улазак у матицу нисмо одредили исто место. Покушали смо да то учинимо нешто ниже, али налетели смо на подводну стену која нас је одбацила удесно уместо улево. Све троје смо у трену легли на весла, али све што смо могли да урадимо било је да чамац окренемо постранце. И, док смо то радили, изгубили смо у времену. Вода нас је силовито носила ка оној глаткој стени удаљеној једва десетак метара. Само неколико секунди пошто смо због подводне стене скренули удесно, струја нас је буквално зграбила и залепила за глатку стену. И то таквом снагом да ни ми ни ствари нисмо стигли да испаднемо иако је десна

[illegible] дно се подигло и [illegible] усправно. Из воде смо вирили само [illegible] лева ивица чамца.

Прва ствар која ми је пала на памет била је да покушам да се одгурнем о стену али за тако нешто није, како се показало, постојала могућност. И сад је пред нама било оно чувено, хамлетовско, бити или не бити. Прикљештени у висини струка, све троје смо, свако за себе, размишљали шта бисмо могли да урадимо. Да се попнемо уз потпуно глатку стену изгледало је немогуће. Ипак, мислио сам, мора да постоји неко решење. И постојало је. Предложио сам Данијелу и Маријани да се усправе што више могу ослањајући се на потопљену ивицу чамца а ја сам, уз велику муку, успео да се ишчупам из воде и попнем на њихова рамена. Следећи корак био је да им се попнем на главу. Није то било нимало лако јер ни ја ни они нисмо имали чврст ослонац под ногама. Ипак, пошло ми је за руком да, протежући се што сам више могао, дохватим ивицу заравњеног врха стене. У трену сам се нашао на њему. Пошто сам сада био на сигурном, требало је некако извући Маријану и Данијела. Исти поступак није долазио у обзир али би неки конопац, мислио сам, сигурно решио невољу. А ми смо га имали. Али, једина невоља била је у томе што су њиме биле везане ствари. Ни једно од њих двоје није могло да их развеже али су некако успели да ишчупају врећу у којој се налазила моја торба и у њој ронилачки нож. Њиме су успели да исеку три-четири метра конопца и додају ми га. Направио сам омчу на једном крају и спустио конопац. Држећи се за њега Маријана је успела да увуче једну ногу у омчу, као у узенгију, и придигне се уз стену. Сва је срећа да је спретна и јака иначе не знам да ли би се тако брзо нашла на сигурном. Удруженим снагама лако смо извукли Данијела.

* * *

Ова прича коју нам је испричао адвокат Зоран Дрљача догодила се 25. јуна прошле године у време када су у неким крајевима Србије велике кише изазвале поплаве у којима је неколико људи изгубило живот.

Забележила:
Олга Вукадиновић

Илустровао: Драгутин Њежић

ИЗ ИСТОРИЈЕ ФАНТОМА

ЦРТА: СЈУ БЕРИ (SY BARRY)
ПИШЕ: ЛИ ФОЛК (LEE FALK)

ФАНТОМ СЕ УВЕК РАДО ВРАЋАО У СВОЈУ ПЕЋИНУ У ОБЛИКУ ЛОБАЊЕ...

ИЗВОЛИ НА ВЕЧЕРУ!

КАСНИЈЕ ЋУ, ТАГАМА! ХТЕО БИХ НЕШТО ДА ПРОЧИТАМ!

SY BARRY 4/18

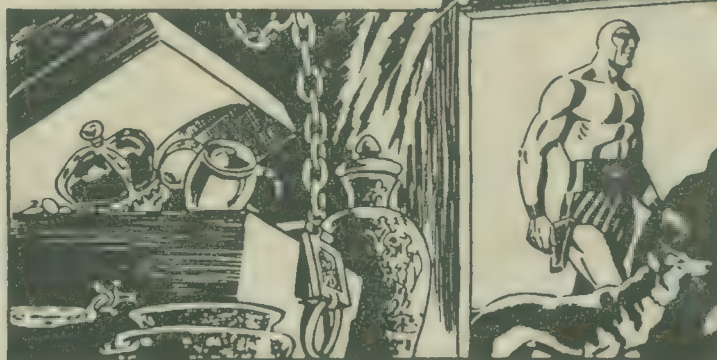

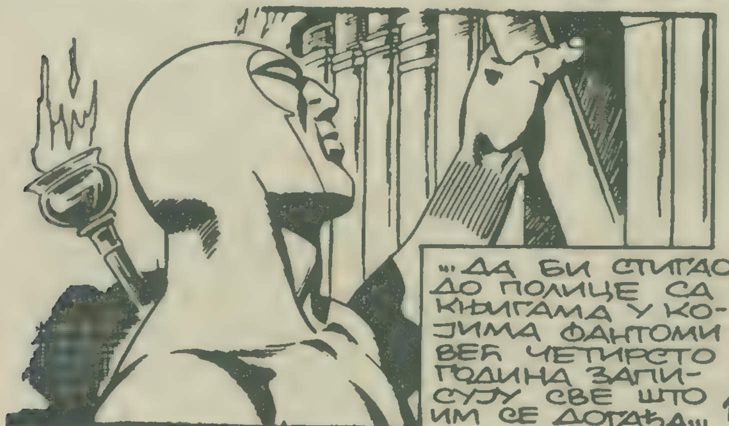

УЈКА ВОКЕРЕ, ХОЋЕШ ЛИ ДА НАМ ЧИТАШ ТЕ ПРИЧЕ ИЗ ДАВНИХ ВРЕМЕНА?
УХ! А БАШ САМ УЖИВАО У МИРУ И САМОЋИ!

И МИ ЋЕМО ДА СЛУШАМО!
ДОБРО! УЂИТЕ И УДОБНО СЕ СМЕСТИТЕ!

ОВО СУ АВАНТУРЕ СЕДАМНАЕСТОГ ФАНТОМА, МОГ ПРЕТКА, КОЈИ ЈЕ ЖИВЕО У ОВОЈ ПЕЋИНИ ПРЕ ТРИСТА ГОДИНА!
ОХО!

„НА СЕВЕРОИСТОКУ СЕ НАЛАЗИ ВИСОРАВАН НА КОЈОЈ СЕ ДИЖУ РУШЕВИНЕ ДРЕВНОГ ГРАДА...

ТО ЈЕ НИЈАХТУРА, ПРЕСТОНИЦА ЦРНИХ ВЛАДАРА, ЧИЈЕ СУ СЕ РАСКОШНЕ ПАЛАТЕ МОГЛЕ ПОРЕДИТИ СА ВЕРСАЈЕМ...

ГРАД ЈЕ БИО СТЕЦИШТЕ ХРАБРИХ РАТНИКА, УМЕЊАКА, КАРАВАНА, ТРГОВАЦА, ЗАНАТЛИЈА...

BY BARRY 4/25
НАЈВЕЋИ ОД СВИХ ЦРНИХ ВЛАДАРА ЗВАО СЕ ЈОНКАР, ИНАЧЕ ПРИЈАТЕЉ МОГ ПРЕТКА..."
© King Features Syndicate, Inc., 1976. World rights reserved.
2

И ТО ЈЕ ПРИЧА?
НЕ, ВЕЋ ЊЕН ПОЧЕТАК!
ЋУТИ, РЕКС, И СЛУШАЈ!

ДАНАС РУШЕВИНЕ НИЏАХТУРЕ ПРЕКРИВА БУЈНО ПРАШУМСКО РАСТИЊЕ...

"...КАО ДА СЕ ТАМО НИКАД НИСУ ОДРЖАВАЛИ ТУРНИРИ, СВЕЧАНОСТИ, ПРИРЕДБЕ..."

ЈОНКАРОВО КРАЉЕВСТВО ПРОСТИРАЛО СЕ ОД ЈЕДНОГ МОРА ДО ДРУГОГ...
„ПОГЛАВИЦЕ ПЛЕМЕНА ИЗ ЏУНГЛЕ МОРАЛЕ СУ РЕДОВНО ДА ДОНОСЕ ДАРОВЕ...

ЈОНКАР ЈЕ БИО ВЛАДАР ГВОЗДЕНЕ РУКЕ, АЛИ ДОБАР И ПРАВИЧАН ЧОВЕК...

БИО ЈЕ ВЕОМА СНАЖАН И УЖИВАО ЈЕ БОРИЛАЧКИМ ВЕШТИНАМА...

НИЈЕДАН ЛОВАЦ СА ЛУКОМ И СТРЕЛОМ НИЈЕ МУ БИО РАВАН!

АЛИ, ЈЕДНОГА ДАНА, У ЏУНГЛИ, НА ЊЕГА СЕ ИЗНЕНАДА УСТРЕМИО ЛАВ...
Б-2

3

СПАСАО ГА ЈЕ МАСКИРАНИ НЕЗНАНАЦ, КОЈИ ЈЕ СКОЧИО СА ДРВЕТА! БИО ЈЕ ТО СЕДМИ ФАНТОМ!

ЈОНКАР СЕ ИЗНЕНАДИО...

МАСКИРАНИ, ХРАБРИ МОМЧЕ, КАКО СИ СЕ ЗАТЕКАО НА ДРВЕТУ?
ЈА МОТРИМ НА СВЕ У ОВОЈ ЏУНГЛИ, ВАША ВИСОСТИ!

ТАКО СУ ВЛАДАР ЈОНКАР И ФАНТОМ ПОСТАЛИ ПРИЈАТЕЉИ!
БИЛО ЈЕ ТО ЈОШ ПОЧЕТКОМ XVII ВЕКА...

КАСНИЈЕ СУ СЕ ЧЕСТО ОГЛЕДАЛИ У БОРБИ...
ИЗВИНИТЕ, ВАША ВИСОСТИ!
У РЕДУ ЈЕ...
BY BARRY 5/9

ЗАЈЕДНО СУ ИШЛИ У ЛОВ...
БИЋЕ ТЕШКО!
ГОТОВО НЕМОГУЋЕ!

ВОЛЕЛИ СУ ДА ИГРАЈУ ШАХ...
ШАХ-МАТ!
МУДАР ПОТЕЗ!

ЧИТАО САМ О НЕКОМ АРАПСКОМ КРАЉУ КОЈИ СЕ ПРЕРУШИО У ПРОСЈАКА И ТАКО ПУТОВАО ЗЕМЉОМ, КАКО БИ САЗНАО ШТА НАРОД МИСЛИ...

НЕКОЛИКО МЕСЕЦИ КАСНИЈЕ...
КРАЉ ЈЕ НЕСТАО БЕЗ ТРАГА!
МИСЛИМ ДА ЗНАМ ШТА ЈЕ УЧИНИО!

4

НИЈЕ СЕ ВАЉДА СТВАРНО ПРЕРУШИО У ПРОС-ЈАКА?
ПОЛАКО, РЕКСЕ, ДА ОКРЕНЕМ СТРАНУ...

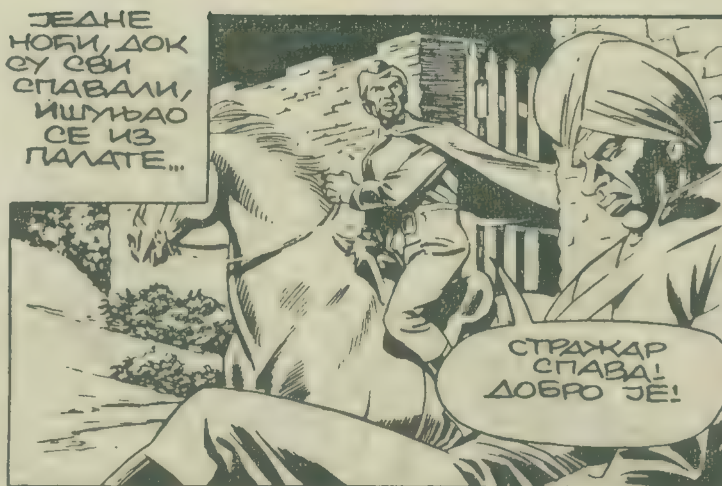
ЈЕДНЕ НОЋИ, ДОК СУ СВИ СПАВАЛИ, ИШУЉАО СЕ ИЗ ПАЛАТЕ...
СТРАЖАР СПАВА! ДОБРО ЈЕ!

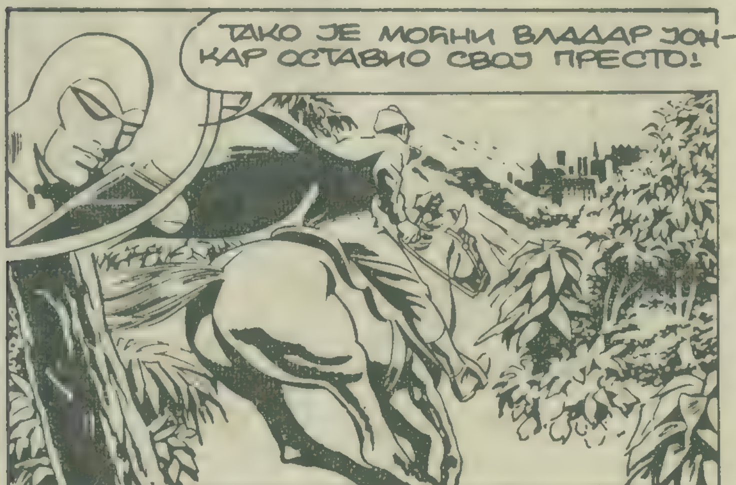
ТАКО ЈЕ МОЋНИ ВЛАДАР ЈОН-КАР ОСТАВИО СВОЈ ПРЕСТО!

ЧУДНО! КАД НЕМАМ КРУНУ И КРАЉЕВ-СКУ ОДОРУ, НИКО МЕ НЕ ПРЕПО-ЗНАЈЕ!
SY BARRY 5/16

РАДИО ЈЕ ТЕШКЕ ФИЗИЧ-КЕ ПОСЛОВЕ...
НЕМАШ ИСКУСТВА, АЛ' БРЗО УЧИШ! ПОСТАЋЕШ ДО-БАР МАЈС-ТОР!
ХВАЛА...

ЗАБАВЉАО СЕ И ДРУ-ЖИО С РАДНИЦИМА...
ИМАШ ДОБРУ КОНДИЦИ-ЈУ!
ВАЖНО ЈЕ ВЕЖБАТИ... САМО ВЕЖБАТИ...

ПОБЕЂИВАО ИХ ЈЕ У ИГРИ...
ОПЕТ ДОБИ-ТАК!
ДАНАС ЈЕ МОЈ ДАН!

5

...И ДЕЛИО С ЊИМА МРАЧНИ СОБИЧАК...
ОВАЈ ВИСОКИ БИ НАМ БИО ОД КОРИСТИ!

КАД УВЕЧЕ ДОБИЈЕШ НАДНИЦУ, ВИДЕЋЕШ КАКВЕ СУ ВАРАЛИЦЕ...
ГОНЕ НАС ДА РАДИМО БЕЗ ПРЕСТАНКА...

ДИЖ' СЕ, ЛЕНШТИНО, ИЛ' ЋУ ТЕ...
СТАНИ! НИЈЕ ЛЕЊ, ВЕЋ ИСЦРПЉЕН!

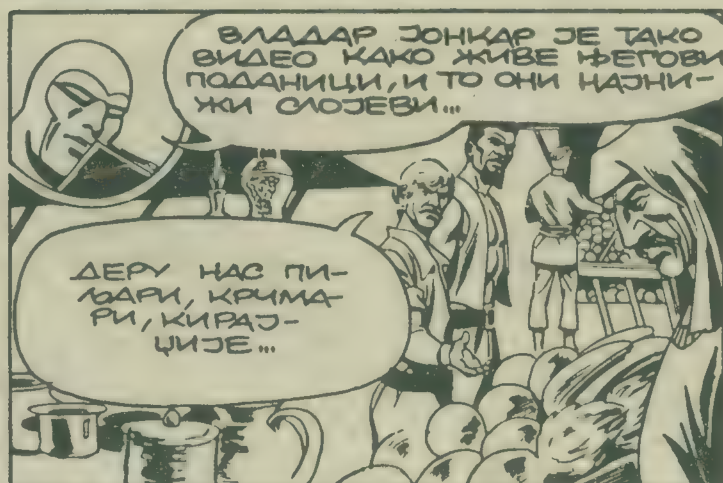
ВЛАДАР ЗОНКАР ЈЕ ТАКО ВИДЕО КАКО ЖИВЕ ЊЕГОВИ ПОДАНИЦИ, И ТО ОНИ НАЈНИЖИ СЛОЈЕВИ...
ДЕРУ НАС ПИЉАРИ, КРЧМАРИ, КИРАЏИЈЕ...

...ОКРУТНИ ПОРЕЗНИЦИ! КАКО ДА ПЛАТИ ПОРЕЗ, КАД НЕМА НИ ДЕЦУ ОД ЧЕГА ДА ИСХРАНИ? КАД БИ САМО КРАЉ ЗНАО...

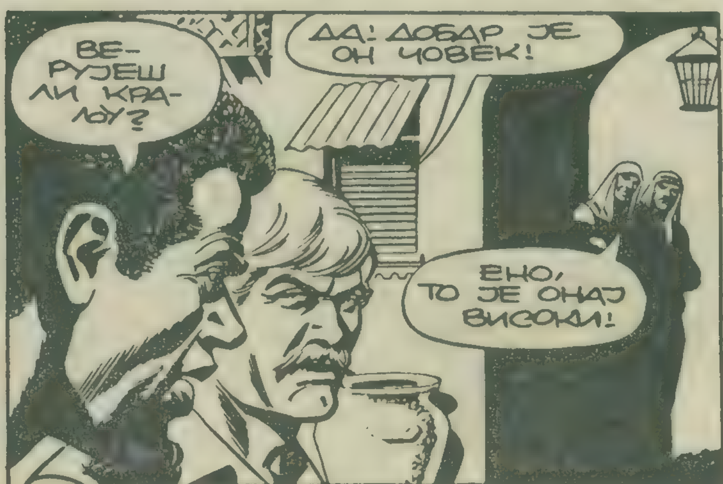
ВЕРУЈЕШ ЛИ КРАЉУ?
ДА! ДОБАР ЈЕ ОН ЧОВЕК!
ЕНО, ТО ЈЕ ОНАЈ ВИСОКИ!

ДЕВОЈКО, ДОНЕСИ НАМ ПИЋЕ!

ЈА ЋУ ТЕ ПОЧАСТИТИ, МОМЧЕ!
ШТА СМЕРАШ?
НЕ БУДИ НЕПРИСТОЈАН, ЏЕЈМИ! ХВАЛА, ПРИЈАТЕЉУ...
SY BARRY 5/23

ПИЈАН ЈЕ! ВОДИМО ГА КУЋИ!
ЗАР ОД ЈЕДНЕ ЧАШЕ?
УМУКНИ!

6

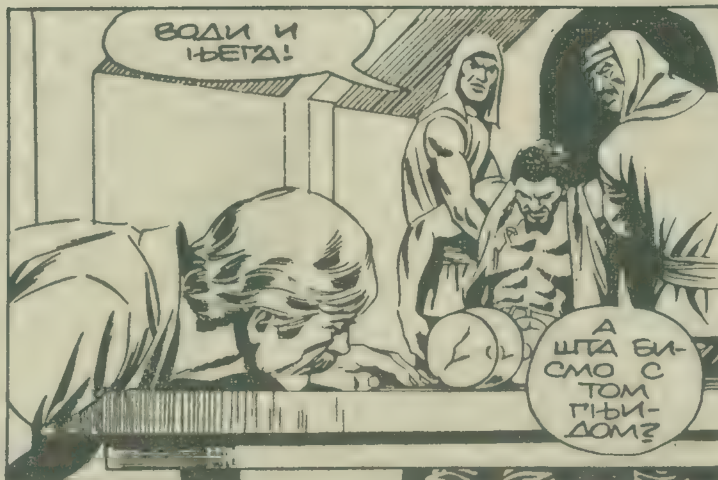

„ВОЈНИЦИ СУ ПРЕТРАЖИЛИ СВАКИ ПЕДАЉ ЏУНГЛЕ...

ТАКО МИ СЕ МУТИ У ГЛАВИ...
ОНА ДВОЈИЦА СУ ТИ СТАВИЛИ НЕШТО У ПИЋЕ!

А ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?
ОДВЕЛИ СУ ГА, ЏЕЈМИ... ОНИ СУ ТРГОВЦИ РОБЉЕМ!

ВОЈНИЦИ СУ СТИГЛИ ДО МОГ ЧУКУН ЧУКУН ДЕДЕ, ЈОНКАРОВОГ ПРИЈАТЕЉА...
НИ НА КАКАВ ТРАГ ЈОШ НИСМО НАИШЛИ...
ПОШАЉИ ПОРУКУ СВИМ СТАНОВНИЦИМА ЏУНГЛЕ!

СВИ У ПОТРАГУ ЗА ЈОНКАРОМ...
НА СВЕ СТРАНЕ ОДЈЕКИВАЛИ СУ ЗВУЦИ ТАМ-ТАМА...

АЛИ... КАКО САМ ОВДЕ ДОСПЕО?
ОВО ЈЕ ЕМИРОВА ГАЛИЈА... ПРОДАЛИ СУ ТЕ КАО РОБА!

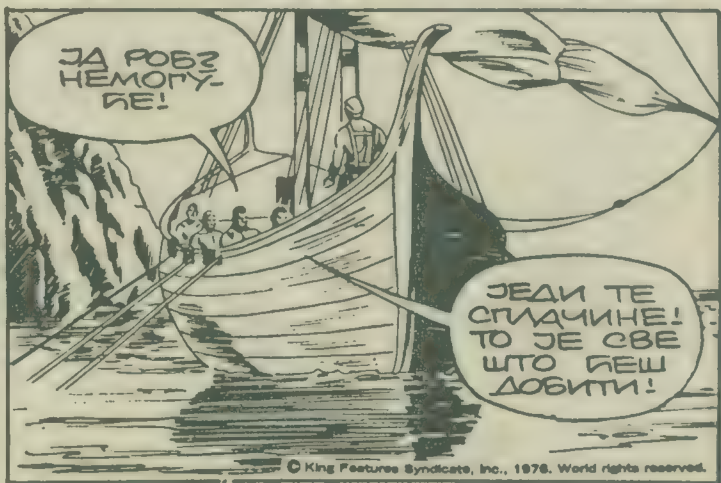
ЈА РОБ? НЕМОГУЋЕ!
ЈЕДИ ТЕ СПЛАЧИНЕ! ТО ЈЕ СВЕ ШТО ЋЕШ ДОБИТИ!

НЕ ПАДА МИ НА ПАМЕТ! ЈА САМ ЈОНКАР! ВОДИТЕ МЕ ОДАВДЕ!
Sy BARRY 6/6
8

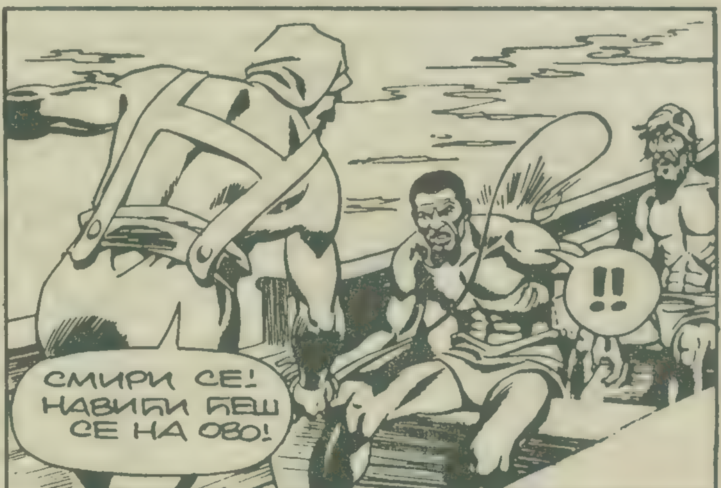
!!
СМИРИ СЕ! НАВИЋИ ЋЕШ СЕ НА ОВО!

ТВОЈ ДРУГАР ЈЕ САД НА ЈЕДНОМ ОД ОНА ДВА БРОДА...
!
ДА НИСИ ТАКО СИЋУШАН, ОДВЕЛИ БИ И ТЕБЕ! СРЕЋА ТВОЈА...

ЕВО ТРГОВАЦА!
ДА ПОДЕЛИМО?
ПАЗИ КАКО БРОЈИШ!

ЧИТАВА ЏУНГЛА ПОШЛА ЈЕ У ПОТРАГУ ЗА ВЛАДАРОМ ЈОНКАРОМ!

НИКО НИЈЕ СЛУТИО ДА ЈЕ ОН ВЕЋ ДАЛЕКО НА ПУЧИНИ...
ЗНАМО МИ КАКО ЋЕМО ОМЕКШАТИ ТАКВЕ КАО ШТО СИ ТИ!

ТИ МЕНЕ ДА БИЧУЈЕШ?
!!
ОХХ! ЈААО...

SY BARRY 6/13
УХ...

ОВО ЈЕ БИО ПОС'О И ПО!
САМО НЕК' ТАКО БУДЕ И УБУДУЋЕ!

9

АЛИ...
ЗАДОВОЉАН СИ, ЈЕ ЛИ? А ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?
И... ЧЕКАЈ... Р...РЕЋИ ЋУ ТИ...

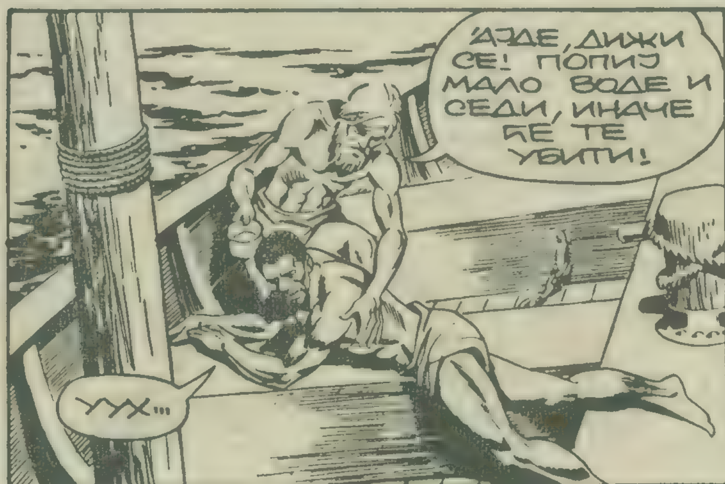

ЏЕЈМИ НИЈЕ ОДУСТАЈАО ОД СВОЈЕ НАМЕРЕ...

10

ПЛЕМЕНА СУ ПРЕТРА-ЖИЛА СВА-КИ ПЕДАЉ СВОЈЕ ЗЕМЉЕ!
МОЖДА ГА ТРЕБА ПОТРАЖИ-ТИ НА НЕ-КОМ ДРУГОМ МЕСТУ!

НИГДЕ ГА НЕМА! ПОСЛАЛИ СМО ПОРУ-КЕ И СУСЕДНИМ КРАЉЕВСТВИ-МА!
ПЛАШИ-МО СЕ ДА НИЈЕ МР-ТАВ...

СУЂЕ-НО МИ ЈЕ ДА ОВДЕ ИСТРУ-НЕМ...
СПУСТИ ВЕСЛА! БАЦИ СИДРО!

ВРАТИМО СЕ! УБИЋЕ НАС!
ВЕСЛАЈ БРЖЕ! САД ЋЕ ОТПЛО-ВИТИ!

ЈОНКАРЕ! ТО САМ ЈА, ЏЕЈМИ!
?

ЈОНКАРЕ! ЈА САМ, ЏЕЈМИ!
!!!
By BARRY 6/27

ДОШЛИ СМО ПО ТЕБЕ! ЧУ-ЈЕШ ЛИ?
ЏЕЈМИ, ВРАТИ СЕ! ИДИ У ЏУНГЛУ И ЗОВИ ФАНТОМА!

ШТА ЋЕ ОНАЈ ЧАМАЦ ТАМО?
УКЛОНИТЕ ГА! ПОТОПИТЕ ГА!
ОДМАХ, ВИСОСТИ!

БЕЖИ, ЏЕЈМИ! НАЂИ ФАНТОМА И СВЕ МУ ИСПРИЧАЈ!

РАСПИТАЈ СЕ! АКО НЕ НАЂЕШ ТИ ЊЕГА, ОН ЋЕ ТЕБЕ!
ДОБРО, ЧУО САМ! ФАНТОМ!

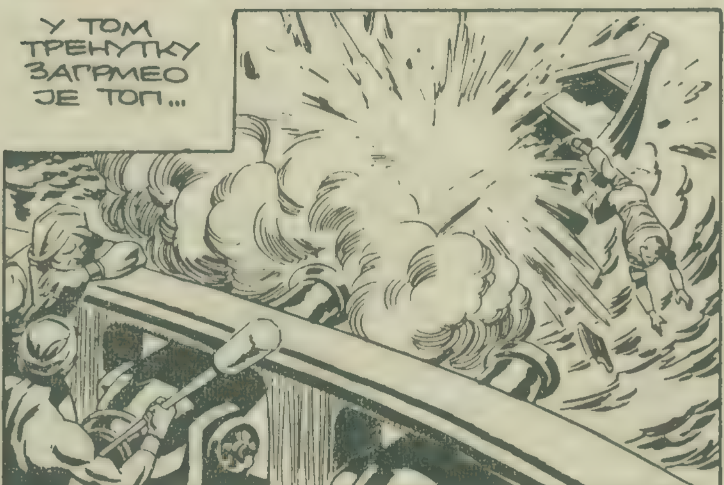
У ТОМ ТРЕНУТКУ ЗАГРМЕО ЈЕ ТОП...

КО ЈЕ ОВАЈ ОЛОШ?
ЗАИСТА НЕ ЗНАМО!
АЈКУЛЕ ЋЕ СЕ ПОБРИНУТИ ЗА ЊИХ!

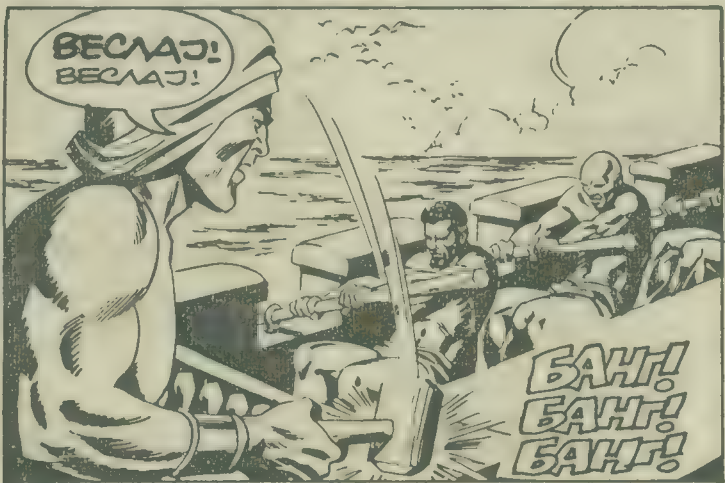
ВЕСЛАЈ! ВЕСЛАЈ!
БАНГ! БАНГ! БАНГ!

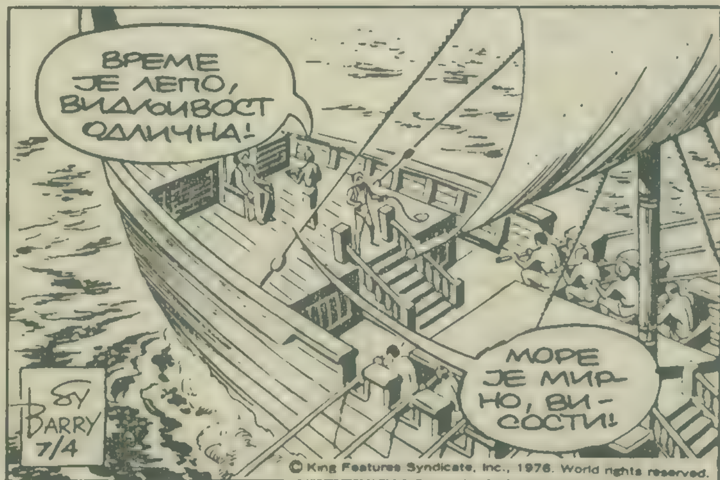
ВРЕМЕ ЈЕ ЛЕПО, ВИДЉИВОСТ ОДЛИЧНА!
МОРЕ ЈЕ МИРНО, ВИСОСТИ!
SY BARRY 7/4
© King Features Syndicate, Inc., 1976. World rights reserved.

ВЕСЛАЈ! ВЕСЛАЈ!
СИРОТИ ЏЕЈМИ! ОДЕ И МОЈА ПОСЛЕДЊА НАДА!
12

АЛИ, ЏЕЈМИ ЈЕ ИЗВУКАО ЖИВУ ГЛАВУ...
ТРАЖИ ФАНТОМА... ИДИ У ЏУНГЛУ...
ХОЋУ, ЈОНКАРЕ!

БРЖЕ, БРЖЕ, ИЛ' ЋУ ТЕ БАЦИТИ АЈКУЛАМА К'О ОНОГ ТВОГ НИТКОВА!
!!!

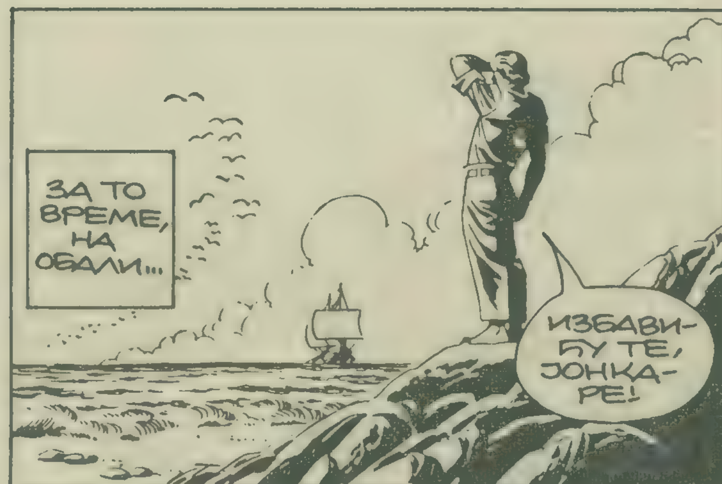
ЗА ТО ВРЕМЕ, НА ОБАЛИ...
ИЗБАВИЋУ ТЕ, ЈОНКАРЕ!

ЈОНКАРОВ ВЕРНИ ПРИЈАТЕЉ СЕ ОДМАХ УПУТИО У ЏУНГЛУ...
КО ЈЕ ТАЈ ФАНТОМ?
ЏЕЈМИ ЈЕ СТАЛНО У СЕБИ ПОНАВЉАО ОНО ШТО МУ ЈЕ ЈОНКАР РЕКАО...

ИДИ У ЏУНГЛУ... АКО ТИ НЕ НАЂЕШ ФАНТОМА, ОН ЋЕ ТЕБЕ...
НЕ РАЗУМЕМ ШТА ЈЕ ТИМЕ ХТЕО ДА КАЖЕ?

ФАНТОМЕ! ФАНТОМЕ! ЈОНКАР ЗОВЕ ФАНТОМА!

ФАНТОМЕ, ЈОНКАР ТЕ ТРАЖИ!

SY BARRY 7/11
ЈА САМ ЈОНКАРОВ ПРИЈАТЕЉ!
ФАНТОМЕ!
!
ЈЕДНА СТАРА ИЗРЕКА ВЕЛИ-ФАНТОМ ИМА ХИЉАДУ ОЧИЈУ И УШИЈУ...
13

А ОНДА СУ СЕ ЗАЧУЛИ БУБЊЕВИ...
ЈОНКАР ЗОВЕ ФАНТОМА...
ЈОНКАР ТРАЖИ ФАНТОМА...
ЈОНКАР ЗОВЕ ФАНТОМА...
?!
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved

ФАНТОМЕ, ЈАВИ СЕ! ЈОНКАР ЈЕ У ОПАСНОСТИ!
УЗАЛУД СЕ ДЕРЕМ!

КАКВИ СУ ОВО БУБЊЕВИ? КО ТО УДАРА У ЊИХ?
ЏЕЈМИ НИЈЕ СЛУТИО ДА ЈЕ ЊЕГОВ ПОЗИВ СТИГАО НА ПРАВО МЕСТО...

ЈОНКАР ЗОВЕ ФАНТОМА!
???
?
?
BY BARRY 7/18
ФАНТОМА ЈЕ ПОРУКА ЗАТЕКЛА У ПЕЋИНИ...

ТРАЖИ ТЕ НЕКИ БЛЕДОЛИКИ... ЈАШЕ НА МАГАРЦУ!
ВЕЋ СМО ИМАЛИ ЛАЖНЕ ПОЗИВЕ! МОЖДА ЈЕ И ОВАЈ ТАКАВ!
ОКУПИТЕ СВЕ ТРУПЕ! ЈОНКАР ЈЕ У НЕВОЉИ!

ТАЈ ЧОВЕК ЈЕ ВИЂЕН ИСТОЧНО ОД ФАНТОМОВЕ ГЛАВЕ!
ИДЕМ ТАМО! МОЖДА ОН ЗНА ГДЕ ЈЕ ЈОНКАР!
ДА...

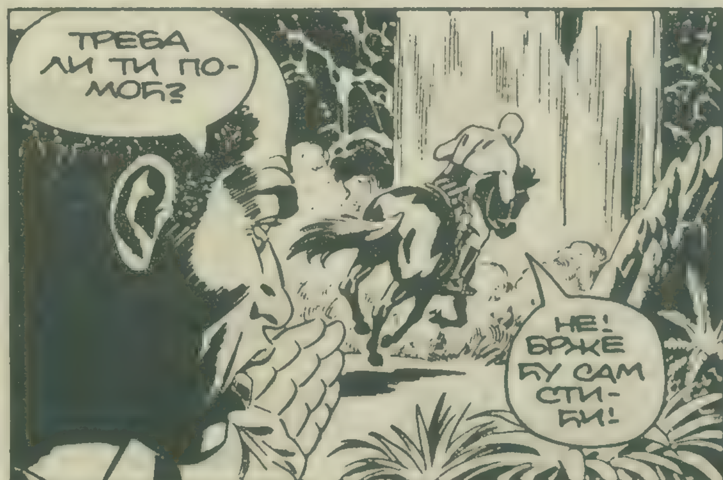
ТРЕБА ЛИ ТИ ПОМОЋ?
НЕ! БРЖЕ ЋУ САМ СТИЋИ!

УМОРИО САМ СЕ ОД СИЛНОГ ВИКАЊА... ГДЕ ЛИ ЈЕ ТАЈ ФАНТОМ?
ВИДИ ОНАЈ ВРХ... ЛИЧИ НА ЉУДСКУ ГЛАВУ!
14

ОХ! КО СИ ТИ? ЛИЧИШ НА...
ЗВАО СИ МЕ?

ТРАЖИШ МЕ ЗБОГ ЈОНКАРА?
ТИ СИ ФАНТОМ? ЈЕСИ ЛИ ЧОВЕК ИЛ' СТЕНА?

ЧОВЕК ИЛ' СТЕНА? УХХ...
ОНЕСВЕС-ТИО СЕ!

КАД СЕ ЏЕЈМИ МАЛО ПРИ-БРАО...
ИЗВИНИТЕ... ПОТПУНО САМ ЗБУЊЕН... ВРХ ОНЕ СТЕНЕ...
ПОЗНАЈЕШ ЛИ ЈОНКАРА?

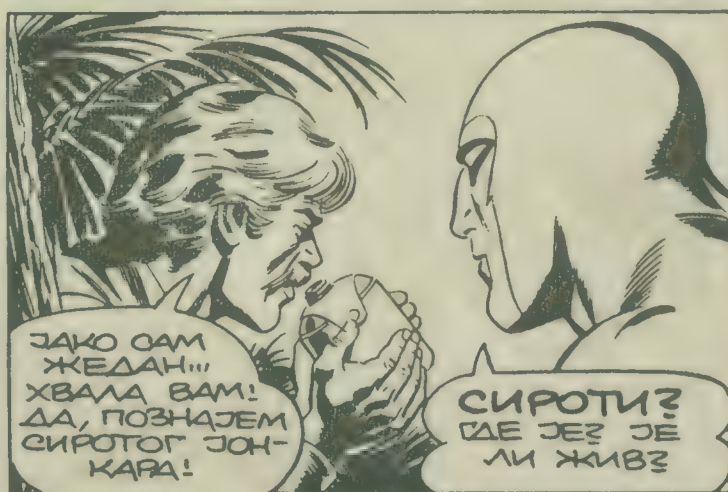
ЈАКО САМ ЖЕДАН... ХВАЛА ВАМ! ДА, ПОЗНАЈЕМ СИРОТОГ ЈОН-КАРА!
СИРОТИ? ГДЕ ЈЕ? ЈЕ ЛИ ЖИВ?

ЖИВ ЈЕ... РОБ ЈЕ НА ЕМИРОВОЈ ГАЛИЈИ... ОКОВАН ЛАНЦИМА...
ЈОНКАР РОБ? НЕ-МОГУЋЕ!

ЛАЖЕШ! ТО ЈЕ ИЗМИШ-ЉОТИНА!
НЕ... ОН МИ ЈЕ ПРИ-ЈАТЕЉ... ТВРДИ ДА МУ САМО ТИ МО-ЖЕШ ПО-МОЋИ!

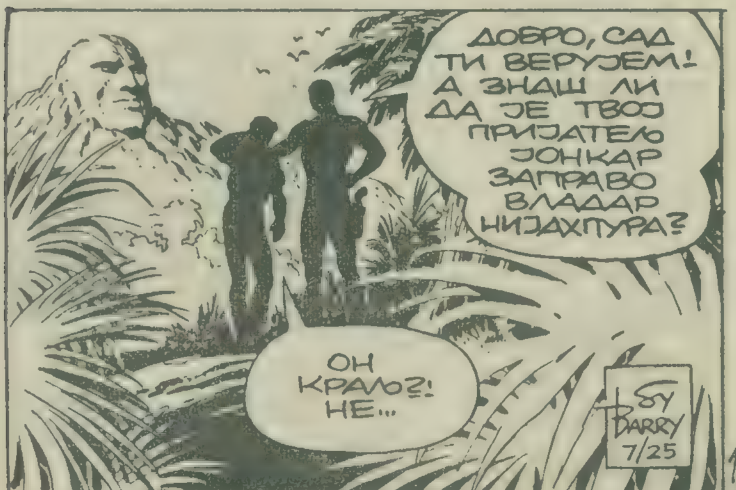
ДОБРО, САД ТИ ВЕРУЈЕМ! А ЗНАШ ЛИ ДА ЈЕ ТВОЈ ПРИЈАТЕЉ ЈОНКАР ЗАПРАВО ВЛАДАР НИЈАХПУРА?
ОН КРАЉ?! НЕ...
SY BARRY 7/25

15

ВОДИ МЕ К ЊЕМУ!
ХОЋУ, АЛ' НЕ МОГУ ТАКО БР-ЗО!

ЈОНКАР СЕ И ДАЉЕ НИЈЕ МИРИО СА СУДБИНОМ...
ДОСТА МИ ЈЕ!
МА НЕМОЈ? ОВО ТЕБИ ТРЕБА!
САМО ГА ДОБРО ИЗБИЧУЈ!

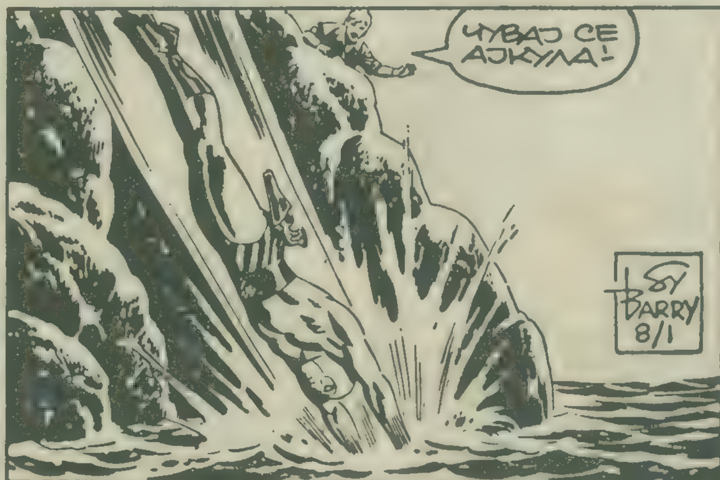

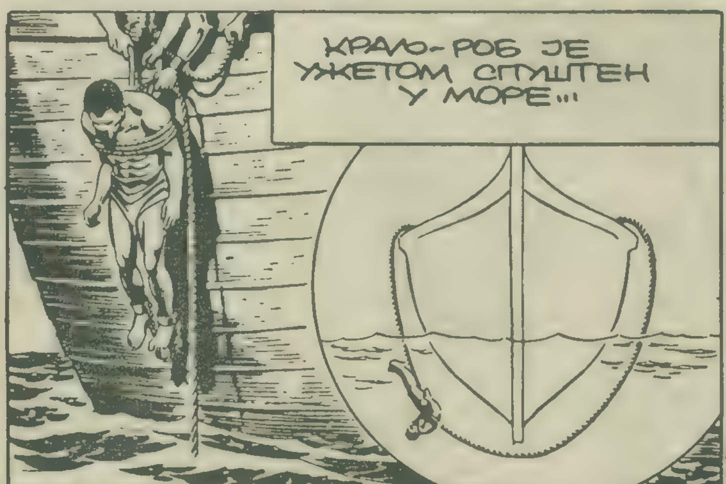

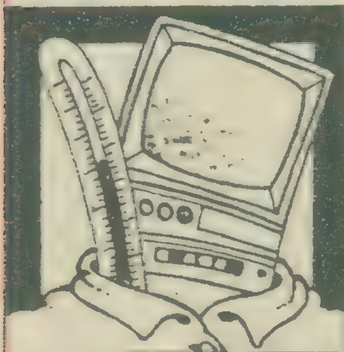

В. Радосављевић

5 ЗАНИМЉИВИХ КОМАДА

Сцене из филма „Модернисти" Алана Рудолфа

1. The Moderns – Модернисти (1988)

Два Американца – један сликар, а други колекционар – двадесетих година овог века живе у Паризу. У средишту збивања су уметничке слике Сезана, Модиљанија и Матиса (од сваког по једна) које су на крају приче спаљене, а фалсификати изложени у музеју у Њујорку. У режији Алана Рудолфа („Улице страха", „Из раја") главне улоге тумаче Кит Карадин и Џон Лон.

2. Stand and Deliver – Стани и испоручи (1988)

Истинита прича о професору математике који својим необичајеним методама постиже сјајне резултате у хиспаноамеричкој школи у Лос Анђелесу. Главне улоге тумаче Едвард Џејмс Олмос (номинација за „Оскара"), Лу Дајмонд Филипс и Енди Гарсија. Филм је режирао Рамон Менендез.

3. Francesco – Франћеско/Свети Фрања (1988)

Позната италијанска редитељка Лилијана Кавани („Ноћни портир", „Кожа") по други пут се враћа животопису Светог Фрање, први филм о њему снимила је 1967. године. На овогодишњем Канском фестивалу филм је изазвао бурне полемике. По речима Лилијане Кавани то није само обичан римејк јер, је, пре свега, тема другачија: – Овога пута то је – каже она – Франћескова љубав према животу и живим бићима. – У насловној улози појављује се Мики Рурк, а партнери су му Хелен Бонем и Андреа Фереол.

4. Burning Secret – Опасна тајна (1988)

Син страног дипломате спријатељује се са младим аустријским бароном, а то му је, заправо, само изговор да би се приближио бароновој мајци, иначе Американки. На челу изврсне глумачке екипе су Феј Данавеј, Клаус Марија Брандауер и Јан Ричардсон. Редитељ: Ендрју Биркин.

5. Physical Evidence – Опипљиви доказ (1989)

Цинични и груби бостонски полицајац оптужен је за убиство које није починио. Уз помоћ свог адвоката, привлачне, добростојеће жене, креће у лов на правог убицу а њихов однос временом престаје да буде само пословни. У главним улогама: Берт Рејнолдс, Тереза Расел и Нед Бити. Филм је режирао Мајкл Кричтон („Кома", „Паучина смрти")

ЗАБАВНИКОВА РАДИОНИЦА

МУВАЛИШТЕ 66 (без броја)

КАД БИ ЛЕПА БРЕНА НОСИЛА БЕЦ

Имамо посебног госта – Лепу Брену, али не ону коју већ познајете. Навикли сте да су са „Радионицом" сва чуда могућа – зато се нећете изненадити што смо успели да интервјуишемо популарну певачицу кад је имала само 14 година!

Сви знамо причу о ружном пачету, али она нам не помаже баш увек – повремено нас изда стрпљење и с правом се питамо: Па, кад ћемо се већ једном претворити у тог лабуда? И зашто природа понекад не удеси и обрнути процес па све оне лабудове који нам преотимају наше прве љубави не претвори мало у пачиће? Како се уопште постаје лабуд, и да ли је то заиста најважније?

„Радионица" је одлучила да трага за одговорима и сазнала...

Како је изгледала Брена са 14 година?

– Тада сам, за дивно чудо, изгледала лепо, мада ме је увелико „тресао" пубертет. Имала сам тамносмеђу, равну, дугу косу и раздељак на средини, 171 центиметар висине и била заљубљена први пут у животу.

Прва љубав? Права тема за „Мувалиште"!

– Моја прва љубав... Звао се Нагиб и становао је поред школе. Ми се, наравно, нисмо забављали нити смо се договарали да се видимо. Него, ако га сретнем, мени се ноге одсеку. Срце почне да ми лупа, црвена сам као мак у пољу, и тако. А знаш шта сам радила да бих га срела? Кад се враћам из школе, поведем цело друштво и сви тако галаме да је немогуће да неко не изађе и каже: „Ej, клинци, јесте ли ви нормални? Овде се свет одмара!" А ја сам била тако сретна што га видим!

Да ли је он знао да си заљубљена у њега?

– Па, вероватно је знао, јер је био старији седам-осам година, могао је да примети. Љубав је ипак нешто што не мора да се говори, што увек може да се прочита из очију. Уопште, са људског лица све се лако чита: шта ко мисли, има ли невоља, да ли је заљубљен... То не може да се сакрије.

Шта су рекли твоји родитељи?

– Ја сам одгојена у једној патријархалној, али баш строго патријархалној породици где о неким љубавима и забављањима малтене није смело да се говори. Мојој пет година старијој сестри родитељи су бранили да се забавља, излази. Знаш, родитеље не можеш да измениш, не можеш утицати на неке њихове животне ставове, али зато мислим да ни родитељи не могу много да утичу на дете, на његов начин размишљања.

Да ли је Брена са 14 година знала шта сме, а шта не сме да ради?

– У тим годинама изгледала сам малтене као зрела жена, а још сам се играла са девојчицама. Са друге стране, момци су се шалили са мном што не излазим и не идем на корзо. Знаш, ја сам у свему била врло слободна, веома директна, осим у таквим стварима. Данас је то смешно јер готово да и нема табу-тема, деца са одраслима много слободније причају. Ја тада нисам ништа знала. Ни шта је секс, нити зашто се о неким стварима шапуће. У тим годинама, чак и да неко хоће са тобом о томе да прича, теби је или смешно или осећаш неки страх. Чинило ми се да сам сувише млада, а сада знам да сам била у праву – љубав и исказивање љубави јесу питања зрелости, неке унутарње, која нема везе са физичком зрелошћу. Ја сам у разреду деловала најзрелије, неки су чак мислили да сам учитељица у тој школи.

Сећам се да смо из биологије имали лекцију о оплођавању, наставник Сеад Топић је тако најавио и рекао нам да се припремимо за следећи час. Кад је почео да предаје, у разреду је био такав тајац да је фалило само да се неко насмеје па да цео разред, нас 28, почне да плаче од смеха! Ми, једноставно, нисмо имали појма шта је то. Мада мислим да је пар девојака имало појма, али онај ко нешто зна не прича о томе.

Онда је на ред дошла контрацепција и, где баш мене нађе, каже: „Фахрета, реци ти нама шта је то контрацепција?"

Ја устанем и гледам у њега к'о теле у шарена врата. Стварно нисам знала. Мислила сам да је то део неке машине, тако ми је звучало. Мислила сам: „Шта он то мене пита кад то нема везе са лекцијом?" Човек је вероватно мислио да сам много упућенија, valjda сам му тако деловала, а ја мислим да сам у том разреду била можда најнеупућенија.

Рекла сам да не знам, али нисам смела да га питам да ли је то стварно део неке машине. Уплашила сам се: ако

сад нешто лупим, има да ме памте целог живота!

Тада сам се запитала: зашто ја не знам ништа о томе. Али, ко да ми објасни? Сестра не зна, са братом не могу да причам о таквим стварима, а родитеље нисам смела да питам. Чак нисам ни знала шта да их питам, како да кажем, прибојавала сам се да ме не схвате погрешно, да не помисле свашта о мени. Да ствар буде гора, нисам имала ни неку добру пријатељицу нити пара за књиге у којима бих нашла одговоре. Онда сам се ипак одважила да поразговарам са мамом.

ДРУГА ЉУБАВ

Добро, видели смо да прво заљубљивање није баш славно прошло. А друго, треће, четврто?

– Нисам баш заљубљиве природе. Кад неког волим, то траје две, три, четири године а после треба да прође дуго времена да могу поново неког да заволим. Тако сам, ето, имала можда две-три велике љубави.

Када су се десиле?

– У средњој школи дуго нисам могла никога да заволим, а и нисам имала времена. У гимназији се много учило, бавила сам се и неким ваншколским активностима, тек – слободног времена било је заиста мало. Онда сам почела да певам тако да сам и оно мало слободног времена, петком, суботом и недељом, проводила на игранкама.

Младићи су ти ипак прилазили?

– Како да не! Али, мени је то било много смешно – шта има да ми прилази и да ми се удвара кад ми се не допада! Нисам баш умела с момцима. Кад ми се не свиђа, одмах га се отресем. Ако би ми се неко и допао физички, није ми одговарао његов начин размишљања, а да би са неким провео неколико сати, та особа мора бити занимљива...

Е, у међувремену сам се тако угојила и поружнела да сам била потпуно незадовољна собом. Посебно ми је сметало што су ми неки наметљиво прилазили. То је било страшно, некако понижавајуће и непријатно.

Како би волела да ти неко изјави љубав?

– Не волим директна удварања: Имаш дивну плаву косу, дуге ноге за играње, и тако те глупости. Више волим да упознам неког, а да ми не говори ништа. Ако се између људи појави неки флуид, ту нису потребне речи, ако тога нема, нетреба причати глупости да би неког опчинио.

Да ли имам дуге ноге, овакву или онакву косу, то заиста није битно. Ако си у неког заљубљен, онда то што у њему волиш није оно што се споља види. То је оно што поседује изнутра, његова бит, оно што се временом неће мењати. Дакле, ако некога волиш, неће ти сметати што му коса седи, што добија боре... Љубав временом може да постане само јача. Онда је то права љубав, а све остало је... тако – дође па прође.

ДРУГА СТРАНА БЕЦА

– Када би Брена носила беџ, која је то порука коју би волела да сви прочитају, односно шта би то важно волела да саопштиш људима о себи?

„ХАЈДЕ ДА СЕ ВОЛИМО!"

– Добро, то је оно што би сви могли да прочитају. А шта би писало са друге стране беџа, са оне која се не види? Шта је то што се не усуђујеш да јавно кажеш људима, а волела би да знају о теби?

МОЖДА... ДА БУДУ НЕЖНИ ПРЕМА МЕНИ, ДА НЕ БУДУ НАПАДНИ... ДА БУДУ ОНО ШТО ЈЕСУ.

* * *

Драги наши радионичари, видели сте шта би писало на Бренином беџу. А шта бисте ви написали о себи, шта би писало са друге стране вашег беџа?

Хајде мало да будемо отворени и да без стидљивости кажемо какви смо заправо и шта очекујемо од других људи, па макар то писало са оне стране коју они не могу да прочитају. Пошаљите „Радионици" своје беџеве. Ми ћемо их објавити, а можда их прочитају и они којима се никада не бисте усудули да их пошаљете.

Надежда Миленковић

У идућем броју: Лепа Брена одговара на ваша писма!

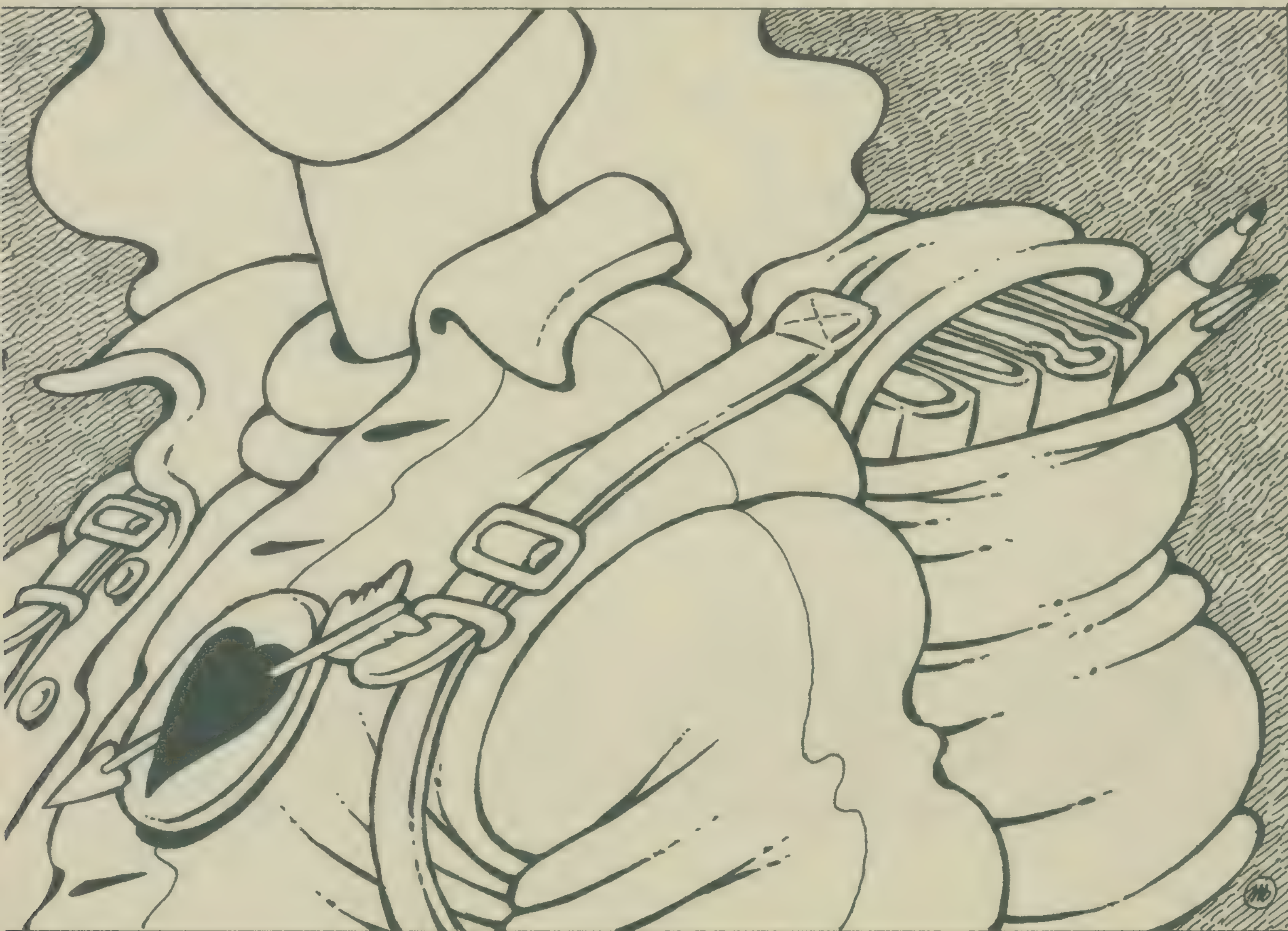

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

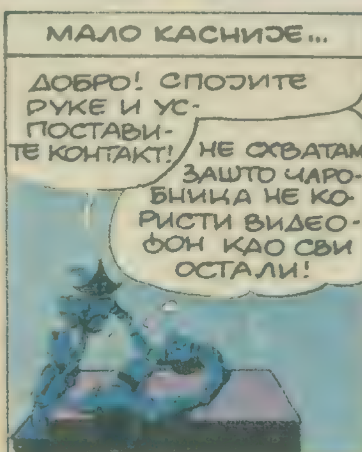

УЧИНИЋУ СВЕ ШТО МОГУ, САМО ДА ЗАДРЖИМ ХОРДАКА!

ЕТЕРНИЈА ЈЕ У ОПАСНО-СТИ, А ЈА НИСАМ УСПЕО ДА СПРЕЧИМ ИНВАЗИ-ЈУ КОМАРАЦА!
НЕ ДИЖИ РУКЕ! МОЖДА СЕ ИПАК НЕШТО МОЖЕ УЧИНИТИ!

СВИ СУ САД ЗАВИСИЛИ ОД ОДБРАМБЕНИХ СНАГА...
А ЈА? ЗАР НА МЕНЕ НЕ РАЧУНАЈУ?

ЧАРОБНИЦЕ, МОЖЕШ ЛИ МИ НЕКАКО ВРАТИТИ МОЋ!
НА ЖАЛОСТ, НЕ!

УСРЕДСРЕДИЛА САМ СЕ НА ОДРЖАЊЕ ИН-ТЕРДИМЕНЗИОНАЛНЕ ПРЕПРЕКЕ КОЈА ШТИ-ТИ ЕТЕРНИЈУ!

ОПЕТ ЗАБОРАВЉАМО НА ХОРДАКА КОЈИ СИ-ГУРНО КУЈЕ ЗАВЕРУ!

СВИ ИМАЈУ НЕКИ ЗАДАТАК СЕМ МЕНЕ!

ХВАЛА ТИ, ОРКО, ШТО СИ НАС ПО-ВЕЗАО СА ЧАРО-БНИЦОМ!
ДА... СВА-КА-КО...

ЗАР ЈЕ МОЈА ЧАРОЛИЈА ДОБРА САМО ДА СТВОРИ ЖИВИ ВИДЕОФОН?
У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: ЧУДОВИШТЕ ПРЕТИ

Man-at-Arms

ИСАК АСИМОВ
ДОБА МУЛТИВАКА

На овом суђењу, као, уосталом, на свим процесима, велики компјутер Мултивак био је и судија, и тужилац, и одбрана. Поред њега, ледено објективног и савршено праведног, суђењу су присуствовали оптужени Симон Хајнс и сведок оптужбе Роналд Бакст.

Хајнс се заиста понео као идиот. Зашто, би иначе покушао да уништи један Мултиваков терминал? Добро је знао да је свемоћни компјутер, са милионима робота под својом командом, недодирљив. И још да покуша злочин у присуству Роналда Бакста!

Пред милионима ТВ гледалаца суђење је почело милозвучним речима Мултивака: „Нека сведочи Роналд Бакст!"

И – Бакст је укратко изложио шта је имао. Хајнс ионако није могао да избегне казну.

Од суђења је прошло петнаест дана. То време Бакст је провео у самоћи. Усамљеност, иначе, није била необична појава у свету Мултивака. Милијарде људи настрадале су у време великих катастрофа. Компјутери су спасли што се спасти могло, а затим повели човечанство у опоравак. Истовремено су сами себе усавршавали док није настао јединствени, свемоћни Мултивак. Само пет милиона људи, распршених широм земаљске кугле, остало је да живи у савршеном луксузу усамљености.

Баксту то тренутно није тешко падало. Задубио се у оно што је волео више од свега – смишљање математичких игара. У то доба свако људско биће могло је да изабере начин живота – наравно, ако је то било у потпуној сагласности са Мултиваковим појмовима о људској срећи.

Бакст је, ипак, са олакшањем дочекао Норин и крај самовања.

– Шаље ме Конгрес. Морам у њихово име да разговарам с тобом. – Норин је звучала званично.

– Конгрес!? – иронично је узвратио Бакст. – Петнаест мушкараца и жена, рачунајући доскора и мене. Самозван и беспомоћан!

– Оптужио си и издао пријатеља!

– Мултивак је знао све чињенице и без мог сведочења. То је била само формалност. Да нисам сведочио, био бих проглашен за саучесника. Хајнс не би ништа добио, а ја бих много изгубио.

– Хајнс је изгубио дозволу за рад. Ти си изгубио поверење Конгреса, али си се додворио Мултиваку!

– У овом свету поверење Мултивака је важно – узбуђено је узвратио Бакст. – Мултивак нам је важан. Зар сте сви већ заборавили како је некада било? Зар се не сећате 20. века? Сада живимо дуго, безбедно, безбрижно. Срећни смо. Жели ли ико да поново живи у свету какав је некада био?

– Живимо ништаван живот. Но, научили смо лекцију из прошлости. Опстали смо захваљујући Мултиваку, али нам његова помоћ више није потребна. Без Мултивака, ми ћемо управљати роботима, фабрикама, фармама... Потребан нам је изазов, Роне, иначе ћемо се угасити од јаловости. Дозвољава нам да радимо само неважне ствари, а и то може да нам одузме, као сиротом Хајнсу.

– Чекај, Норин...

– Судићемо ти, Роне. Бићеш одбачен. Видећеш да без друштва људи нећеш моћи ни да мислиш, ни да играш те твоје математичке игре! Наравно, имаћеш Мултивака. Причај са њим Роне!

* * *

Мултивак није имао стално боравиште. Једноставно, био је присуство, повезано и испреплетено електричним кабловима, оптичким влакнима и микроталасима. Свуда је имао терминале од којих човек нигде није могао да се склони

Бакста, ипак, није претерано одушевљавала Мултивакова организација. Та невероватна замршеност није била у основи ништа друго до математичка игра у чије је тајне Бакст проникао још пре једне деценије. Открио је како теку везе од континента до континента у склопу те гигантске мреже. Но, како је мрежа организована да не дође до застоја у протоку информација? Како су размештени прекидачи? Како доказати да, без обзира на савршену организацију, мора да постоји најмање једно место где, ако дође до кратког споја.....

Када је решио загонетку, иступио је из Конгреса.

Потез глупог Хајнса изазвао је кризу. Пре него што је Бакст био потпуно спреман. Због тога је морао да жури. Замолио је за пријем код Мултивака. Зависио је од његове добре воље као, на крају, и све остало. Да би њу задобио, напустио је Конгрес, сведочио против Хајнса...

Вероватно због тога, Мултивак је пристао да га прими.

– Добродошао, Баксте. Твоја браћа љута су на тебе.

– Брига ме за њих. Ја поштујем све твоје одлуке и знам да је твој једини циљ добробит и срећа човечанства

– Браво, Баксте! Само ти то разумеш. Зашто остали људи не схватају моје намере? Покушавам то да откријем.

– Потребна ми је твоја помоћ, Мултивак. Дуго сам проучавао математичке проблеме који почи-

Илустровао: Растко Ћирић

вају на комбинацијама људских гена. Не могу да дођем до решења...

– Када бисмо покушали да само набрајамо све комбинације, Баксте, и то највећом мојом брзином, непрекидно, постигли бисмо инфинитезималну фракцију укупног броја – забрујао је Мултивак готово подсмешљиво.

– Знам, знам. Но, неке комбинације су више вероватне од других. Сврставањем комбинација по степену вероватноће поступак би се драстично скратио. Твоја помоћ ми је потребна баш ради изналажења и градирања комбинација са највећим степенима вероватноће.

– И то би ми одузело много времена. – Мултивак је, иначе, највише времена трошио на сопствено усавршавање. – А зашто је то потребно?

– Одговарајућом комбинацијом гена може да настане људско биће које ће бити спремније да све одлуке препушта теби, да верује у твоју спремност да људе учиниш срећним, које ће хтети да буде срећно на твој начин. А даље, са генетским инжењерингом...

– Разумем те. То је добро. Прихватам

* * *

Наредна два месеца мање технолошке грешке бивале су све чешће – никад задуго и никад озбиљне. А Бакст је сваку пратио са злурадим задовољством.

У највећем послу прекинула га је Норин.

– Почиње ти суђење, Роне. Сада и овде!

На екрану иза ње Бакст је видео свих четрнаесторо. Не тако давно били су добри пријатељи.

Зашто ме оптужујете? Пустите ме, још је рано, помислио је.

– Не прави се луд, Роне. Пред Мултиваком, једини злочин је борба за слободу, а твој људски грех је што такав злочин ниси починио. Издао си људски род. Да ли поричеш да му помажеш да створи свет који ће беспоговорно прихватити ропство? То што ти и Мултивак називате срећом и сигурношћу ми сматрамо ропством!

– Чекајте! Па то је само изговор. То питање постављаће пред њега све сложеније задатке чија је бесконачност чак изван и његових моћи. Сви сте сведоци тога.

– Сведоци?

– Зар у последња два месеца нисте приметили да више не иде све глатко? Мултивак је укључио сва своја слободна кола у решавање моје комбинације. Преокупиран је. Када смо могли да водимо овако опасне разговоре? Но, више не смем да ризикујем. Слушајте ме добро!

Успео сам да направим модел мреже по узору на Мултивак. Успео сам да докажем да, без обзира на савршеност и гломазност мреже, мора да постоји бар једно место у које све струје могу да се стичу под одређеним условима. Уколико се у том тренутку то место нападне, доћи ће до кобног прекида. Преоптеретиће се друге тачке и оне ће коначно престајати да раде све до коначног распада система.

– Па шта? – Норин и остали посматрали су га сумњичаво.

– Та тачка је баш овде, где и ја, у некадашњем Денверу. Ово је најчуваније место у систему. Да Мултивак није преокупиран и да ми не верује, никада ми не би допустио ни да приђем.

Бакст се упутио ка уклопној кутији мреже борећи се да сачува мир. Све је зависило од једног покрета. Све! Снажним трзајем ископчао је склопку. Само да то буде право место: Боже, молио се у себи безбожник.

Нико га није зауставио, а у просторији је замрло механичко брујање Мултиваковиx операција. Уколико звуци за неку секунду поновно оживе, погодио је виталну тачку. Уколико се роботи одмах не устреме на њега...

Полако се осврнуо око себе. Нешто даље роботи су још мирно ишли за својим послом. Са екрана су га посматрали чланови Конгреса запањени значајем догађаја.

– Даме и господо – свечано им се обратио Бакст. – Мултивак је мртав, прегорео, хаварија је потпуна. – Био је просто опијен својим речима. – На овоме сам радио откако сам вас напустио. Када је Хајнс напао, уплашио сам се да ће бити и других покушаја, да ће Мултивак удвостручити своју будност, а ја још нисам био спреман – дахтао је Бакст од узбуђења.

– Људи, имамо СЛОБОДУ!

Најзад је заћутао свестан нагомиланог терета тишине. Чланови Конгреса само су зурили у њега.

– Причали сте о слободи, сада је ИМАТЕ.

Мук.

– Зар нисте то хтели? – ужаснуто је прошапутао Бакст.

М. Г.

НАГРАДА

Ове године, као и много пута до сада, „Политикин Забавник" доделио је своју награду на великој изложби „Златно перо Београда". Жири који је бранио боје „Забавника" са одушевљењем је одабрао РАСТКА ЋИРИЋА, београдског илустратора и мајстора цртаног филма. Ако се сећате, он је цртачки отац оних ала и баука из балканске митологије које смо, пре више од две године, тако слатко објављивали. Од тада, за нас и наше читаоце, Растко редовно троши свој таленат, туш, боје и хартију. Ми смо поносни, искрено се надамо да су читаоци задовољни, а по свему судећи награђени Ћирић чврсто намерава да се, на свој начин, и даље бави увесељавањем свих који правилно улажу свој новац у наш лист. Ћирићу, живели!

КАРИЈЕРЕ

The Cure

СВАКА ПЛОЧА ОПЛАКАНА

После једанаест година на сцени, осам студијских албума, једног концертног и три компилацијска, ова група продала је осам милиона плоча широм света. Последњи албум „Desintegration" одржава их на том нивоу и то пре свега хит песмом „Lullaby" (Успаванка). За „Забавник" говори њихов шеф и певач Роберт Смит

Никада о себи нисам размишљао као о рок звезди. Још се снабдевам у истој продавници на углу, живим у истом стану у приземљу као и раније, возим исти стари џип. А опет, некако сам подељена личност. Има ствари на које сам савршено усредсређен, а неке обављам траљаво и дозвољавам да пропадну. Сем тога, веома често доводим себе у опасност. Боравак у Америци потпуно ме изменио. Постао сам галамџија и нервозан тип као већина људи које сам тамо сретао. Не могу да поднесем ту земљу, иако је сасвим добро свирати код њих.

Смит се доста давно појавио на сцени. У раној фази групе „Cure" свирали су као предгрупа „Siouxsie and the Banshees". Током 1979. „Banshees" су изненада остали без гитаристе и он је ускочио појављујући се током вечери у обе групе. Та сарадња је потрајала пуне четири године.

Свирка са групом „Banshees" готово ме излудела, нисам имао никакву одговорност. Требало је само да се попнем на бину и свирам гитару, било како.

Смит их је напустио и потпуно се посветио својој матичној групи с којом је прошао различите фазе.

Због свих тих промена имам утисак да сам са групом „Cure" био у бар пет различитих група. Свирали смо панк, психоделију, готски рок, поп. Било је уживање показати да можемо да направимо прави поп сингл. Сада смо се вратили на ону врсту музике коју смо свирали на албуму „Faith".

Али, за нас је веома битно што смо, на неки начин, по страни. Ми се ни са ким не такмичимо. Кад једном престанемо да радимо, нико неће моћи да нас замени. Не претерујем, то је заиста тако. Читам како нас пореде са Морисијем и његовом групом „The Smiths". То је смешно. Мориси је безвезњак.

Својом кактус фризуром и јаком шминком Роберт Смит је успео да претвори себе у прави заштитни знак групе. На њему је нарочито упадљив црвени кармин којим је желео да остави утисак да су му уста умрљана крвљу.

Руж сам почео да стављам зато што сам се осећао сигурније и чинило ми се да сам привлачнији. Без њега сам потпуно безличан.

Смит се не разликује само изгледом,и његова занимања су другачија. Чита поезију певача и композитора Ника Дрејка, здушно проучава каријеру Дејвида Боувија, добро познаје француску књижевност. Њихов први сингл са песмом „Killing An Arab" надахнут је делом Албера Камија „Странац", песма „How Beautiful You are", са последњег албума, настала је под утицајем једне кратке приче Шарла Бодлера, тврди како однедавно слуша искључиво класичну музику, највише Моцарта. Мало необично за музичара који је претходни, дупли, албум „Kiss Me Kiss Me Kiss Me" само у Америци продао у милион примерака. А то је тржиште које обично гута најједноставнију музику. Очигледно, открио је неки свој начин да се приближи публици. Намеће се питање колико дуго ће група још радити?

Рад на овој плочи био је право емоционално исцрпљивање. Снимање у студију обично сам завршавао плачући. Верујем да више никада нећу бити способан да снимам нови албум и изнова прођем кроз та стања.

Наравно, ову изјаву не треба схватити превише озбиљно. Слично је говорио после сваке плоче.

П. Ј.

ПАКЛЕНА ЧЕТВОРКА

Чланови најпопуларнијег квартета деценије састав U2 ових дана су добили занимљиву понуду: да напишу музику за сценску представу која ће бити постављена према познатој књизи „Паклена поморанџа" Ентонија Барџиса. Чланови групе још размишљају да ли да прихвате позив за сарадњу. Управо су се вратили са турнеје по Аустралији, а постоји могућност да крајем децембра одрже више концерата по Енглеској. То је обрадовало њихову публику јер су недавно објавили да следеће две године неће наступати у Европи.

WHEN WILL I BE FAMOUS

Yes you're suitably at one
With your body and the sun
Yes you are.
Well you've read Karl Marx
And you've taught yourself to dance
You're best by far
But you keep asking the question
one you're not supposed to mention
When will I will I be famous
(I can't answer I can't answer that)
When will I see my picture in the paper
When will I will I be famous
you keep asking baby
You're a slave to fashion
And your life is full of passion
It's the way your are
Yes, you've suffered for your art
With the jogging in the park
You know you should go far
But you keep asking the question
One you're not supposed to mention
When will I will I be famous
(I can't answer I can't answer to that)
Oh I can't tell you when
You'll see your name up in lights
When will I will I be famous
You keep asking me baby
You won't suffer in silence
You're a talent you know that I've noticed
You'd like to be a legend
A big star overnight
I can't answer your question
It's driving me insane
Your impossible impatience
Tearing at my brain

Текст и музика: **Брос**
Изводе: **Брос**

КАДА ЋУ ПОСТАТИ ЧУВЕНА?

Да, ти потпуно одговараш
Својим телом и сунцем
Да, то си ти
Читала си Карла Маркса
И научила да играш
Најбоља си од свих
Али стално питаш
Оно што не би смела.
Када ћу, када ћу постати чувена?
(Не могу, не могу на то да одговорим)
Када ћу видети своју слику у новинама?
Када ћу, када ћу постати чувена?
Стално запиткујеш, девојко.
Ти си роб моде
А твој живот је пун страсти
То је твој стил
Да, одрицала си се због уметности
Џогирајући у парку
Знаш да мораш ићи до краја
Али стално питаш
Оно што не би смела
Када ћу, када ћу постати чувена?
(Не могу, не могу на то да одговорим)
Ох, не могу ти рећи када
Ћеш видети своје име на сцени
Када ћу, када ћу постати чувена?
Стално запиткујеш, девојко.
Не желиш да ћутке трпиш
Талентована си и знаш
Да сам и ја то приметио
Волела би да будеш легенда
Да преко ноћи постанеш велика звезда
Не могу да одговорим на твоје питање
То ме излуђује
Твоја невероватна нестрпљивост
ми растура мозак.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

„Брус Спрингстин свира искључиво концерте који трају преко четири сата. То је мучење. Како неко у томе може да ужива? Да ли он мрзи своју публику? Ја бих, на пример, волео да ме извижди 20.000 посетилаца на концерту. То би било сјајно. Чути 20.000 људи како звижде мора да је дивна бука, а ја се онда мислим: Погледај, они урлају против мене".

Џони Лидон (PIL)

ХОРОСКОП ЗА МЛАДЕ

ОД 17. ДО 23. НОВЕМБРА

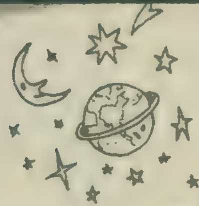

БЛИЗАНЦИ, ОПРЕЗНО!

ОВАН (21. 3 – 20. 4)

Желиш увек да будеш у центру пажње. Ништа необично јер највише шефова рођено је управо у твом знаку. Не би било лоше да такве жеље оставиш за касније, када одрастеш. За сада искористи наклоност звезда за доказивање својих квалитета, а то ће ти ићи од руке 19. и 20. Нема разлога да доказујеш своју храброст – познато је да су у знаку Овна рођени и највећи ратници – покажи своју интелигенцију.

БИК (21. 4 – 20. 5)

Ове недеље желећеш да истражујеш необичне ствари. Ради то опрезно. Сем тога, прави је час за уметност, па ако те занима, покушај да се упишеш у неку секцију. Моћи ћеш да оствариш једну жељу у вези особе у знаку Јарца или Водолије. Не треба да одмераваш снаге са противницима, ниси ти тај тип

БЛИЗАНЦИ (21. 5 – 21. 6)

Причувај се ове недеље, твој обичај да радиш петнаест ствари истовремено није баш у реду, запетљаћеш се у сопствену мрежу. Сваки покушај да направиш нешто добро завршиће се лоше, зато избегавај поља на којима се не осећаш сигурно. Љубав по старом, сем што ћеш открити велике тајне о драгом пријатељу. Чувај се Овнова.

РАК (22. 6 – 22. 7)

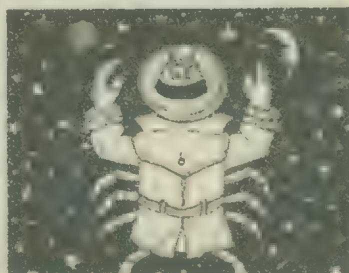

Чућеш лепе вести 20. и 21. које се тичу неког твог великог плана. Труди се да их примиш мирно, јер добар почетак ништа не значи. Мораћеш много да се трудиш. Очекује те пријатно изненађење од старијих чланова фамилије. Заокупиће те осећања према особи у знаку Шкорпије.

ЛАВ (23. 7 – 23. 8)

Твоје радне способности су на врхунцу, једноставно – оно што замислиш оствари се само од себе. Нека ти ово буде само подстицај за убудуће, јер без труда ништа не може да се уради. Добри дани: од 20. до 23, нарочито за почетак нечег новог. У кући ће бити мало напето, немој да „палиш ватру"

ДЕВИЦА (24. 8 – 22. 9)

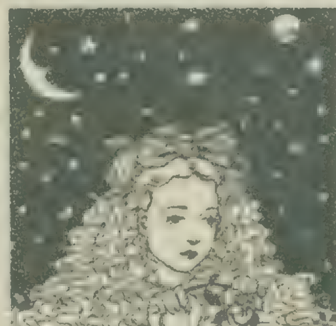

Твоје интелектуалне способности нарочито ће доћи до изражаја, а можда добијеш и посебну похвалу. Избегавај лукаве потезе у вези симпатије, јер лако може да прозре шта намераваш. Одабереш ли игру с отвореним картама, може се десити да је завршиш врло успешно. А ако ти је симпатија у знаку Рака, то је прави избор.

ВАГА (23. 9 – 22. 10)

Нагло ћеш осетити потребу да се истакнеш, твој шарм привлачиће пажњу околине. Размисли о правим разлозима, изгледа да то није најбољи начин да покажеш своје вредности. Двадесет првог ћеш заблистати, јер ће ти поћи за руком да решиш неке озбиљније невоље. Идеализам зна често да ти засмета, буди на земљи.

ЗНАК / ПРЕДМЕТИ												
СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК	□	△	✻	□	□	✻	□	□	✻	○	△	□
МАТЕМАТИКА	△	□	○	✻	△	□	✻	△	○	□	△	✻
СТРАНИ ЈЕЗИК	○	□	✻	○	△	△	□	□	△	□	✻	□
УМЕТНОСТ (ликовна музичка)	✻	○	✻	□	✻	□	✻	○	□	×	○	△
ИСТОРИЈА	□	✻	△	△	□	□	△	×	✻	○	△	□
ГЕОГРАФИЈА	△	✻	□	○	○	○	□	✻	○	△	✻	✻
ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ	○	○	□	□	△	✻	○	□	△	□	✻	✻
ТЕХНИЧКЕ НАУКЕ	△	□	×	△	□	□	△	△	○	✻	△	○
ФИЗИКА	✻	△	○	✻	○	△	□	□	✻	○	□	×
ХЕМИЈА	△	□	△	□	×	✻	○	△	□	□	○	△
БИОЛОГИЈА	□	✻	□	✻	□	△	✻	✻	△	✻	△	□

, ☆ – одлично □ – врло добро △ – добро ○ – задовољава × – не задовољава

ШКОРПИЈА
(23. 10 – 22. 11)

И даље све О.К, нећеш морати да се фолираш како се добро осећаш и како за тебе нема фрке. Заиста ће тако бити. Имаш одличан предосећај како када треба да се поставиш и то ће ти помоћи да своју снагу и покажеш. Близак рођак одиграће важну улогу у мисији коју ћеш имати ове недеље. Ако ти је ових дана рођендан, направи журку, твој углед ће порасти.

СТРЕЛАЦ
(23. 11 – 21. 12)

Прави је тренутак да искористиш адуте које неко време чуваш. Покушај 19. Вероватно ћеш добити поклон који ти је дуго обећаван. Добре прилике у школи помоћи ће да се добро осећаш, јер ти не волиш када мораш да се превише трудиш око ствари које те у суштини не занимају. Срећан дан за љубав биће 22.

ЈАРАЦ (22. 12 – 20. 1)

Ове недеље ћеш сагледати све своје невоље и коначно наћи право решење. Школа ће такође престати да те брине, можеш да се посветиш свом хобију. Љубавни догађаји биће занимљиви. осетићеш потребу да се играш заводника. То. додуше, није поље на коме се доказујеш, али понос ће ти бити угрожен ако одустанеш. Што да не, забави се.

ВОДОЛИЈА
(21. 1 – 19. 2)

Машта ти не дозвољава да се бавиш свакодневним стварима, једноставно – осећаш потребу да непрестано сањариш. Покушај нешто од тога да запишеш или оствариш. тако ћеш спојити две своје врлине: предузимљивост и креативност. Изузетан дан имаћеш 22. Сазнаћеш добро чувану тајну о особи за коју ти то никада не би пало на памет. Права посластица за тебе!

РИБЕ (20. 2 – 20. 3)

Може се десити да се заљубиш и потпуно изгубиш осећај за време. Провери особине своје симпатије. постоји могућност да направиш погрешан избор. Особе у знаку Јарца нису за тебе. Пријатељи ће ти понудити необичну забаву, али покушај да је избегнеш. Неће то бити оно што очекујеш.

Елизабета Лукић

Илустровала: Драгана Јовчић

НИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Бес, срџба, **6.** Планина у Грчкој, митско седиште богова, **8.** Растајање, разилазак (мн.), **10.** Упишите: дн, **11.** Лука и област у Холандији (сир!), **12.** Прибор за рад, **14.** Лична заменица, **15.** Име џез-певача Кинг Кола, **16.** Сат, **17.** Било какав, **23.** Врста платна, **25.** Чехословачки државник пред II светски рат, Томаж, **26.** Тестенине, **27.** Брусач, **28.** Фина памучна тканина, муселин, **29.** Отирач (покр.), **30.** Играти карте, **31. Име и презиме глумца са слике.**
УСПРАВНО: 1. Река и држава на Блиском истоку, **2.** Име и презиме холивудског глумца („Шејн"), **3.** Радио-индустрија Загреб (скр.), **4.** Јело од јаја, **5.** Стари израз за падеж, **7.** Певач забавне музике из Загреба, Стјепан, **9.** Ставити маст у јело, **13.** Турски реформатор, Кемал, **16.** Име рукометаша Грубића, **17.** Винарија из Имотског, **18.** Кашљање, **19.** Префикс који у сложеницама означава везу са звездама, **20.** Речна риба, **21.** Бенедиктински самостан код Новог Бечеја, **22.** Место код Дравограда, **24.** Насеобина, **28.** Хладно оружје, **30.** Ауто-ознака за Куманово.

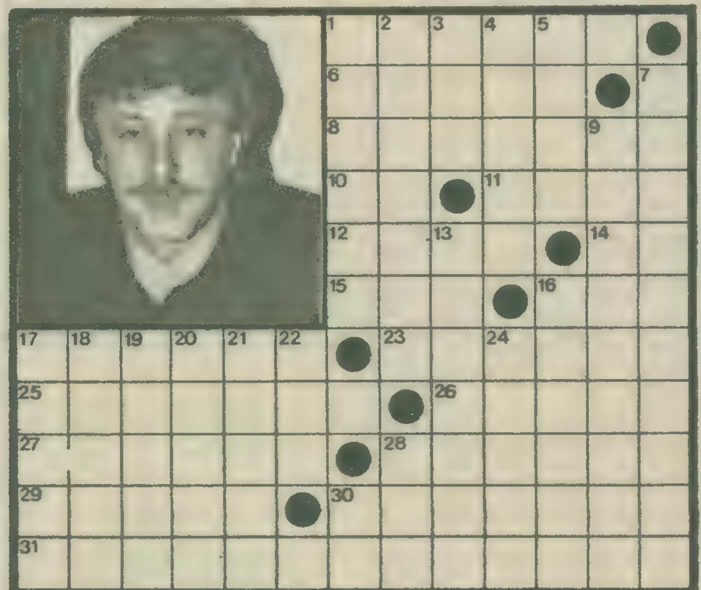

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА

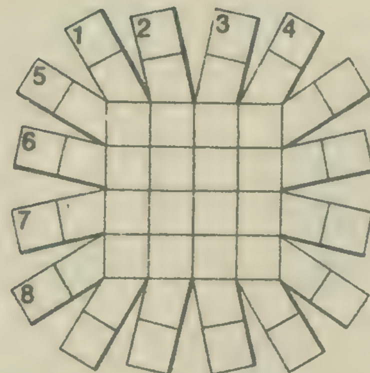

Ово је у ствари укрштеница у укрштеници. Квадрат 4X4 у средини је посебна укрштеница. Први опис се односи на мању (учаурену) реч од четири слова, а други на реч од осам слова.

1. Зелени део биљке – Спортско друштво из Битоља, **2.** Име некад славне глумице немог филма Нилсен – Врста жабе, **3.** Узвик за заустављање – Саставни део, елемент, **4.** Украсна биљка – Канцеларија декана (мн.). **5.** Фудбалски клуб из Линца (Аустрија) – Славни шпански сликар из 17. века, Дијего Родригез да Силва, **6.** Једнака, истоветна – Следбеник, присталица, **7.** Место на полуострву Пељешцу – Човек из Бостона, **8.** Отац од миља – Подизање на ноге.

РЕШЕЊА НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

Најтеже снимање у историји филма

НЕ ДИШИТЕ, МОЛИМ!

ПАКЛЕНЕ МУКЕ: Десет сати дневно на дубини од 13 метара! Глумци, снимачи, техничари пуних шест месеци трпели су неподношљиве услове рада под водом

Случај је хтео да у априлу ове године, тачно оног дана кад су настрадале три совјетске нуклеарне подморнице, у препуним дворанама широм САД америчка публика гледа „Бездан" (Abyss), последњи у низу холивудских суперспектакла који говори о невероватним доживљајима подморнице која је доживела удес.

Сценарио „Бездана" запањујуће личи на трагедију три совјетске подморице потопљене у водама Арктика. USS Монтана је нуклеарна подморница која се из необјашњивих разлога изненада зауставила на ивици огромне рупе усред океана, изнад бездана дубоког 700 метара. Да би је спасла, армија окупља посебну екипу која ради на подводној бази за петролејска бушења Дипкор. После много драме и сукоба, како то већ траже овакви филмови, Дипкор ипак стиже до олупине USS Монтана.

30 милиона долара под морем

Прича о „Бездану" у ствари је сан из младости режисера Џемса Камерона. Док је студирао, написао је причу о подморници изгубљеној у дубинама океана.

– Чекао сам пуних 17 година – каже Камерон – да то постане холивудска епопеја. Основа за сценарио била је готова, могао сам да радим на детаљима. Некада сам околину у којој се догађа радња замишљао као лавиринт лабораторија изгубљених у дубинама мора у којима врви од занетих научника. Сада је све то требало учинити уверљивим, реалнијим.

Џемс Камерон нипошто није почетник у прављењу филмова са посебним ефектима. Своје велике успехе постигао је научнофантастичним трилером „Терминатор" и наставком „Осмог путника". Тако је стекао поверење холивудских продуцената којима ни на крај памети није да улажу своје доларе пре испитивања тржишта и укуса публике. И зато, кад је Камерон одлучио да свој рукопис понуди Леонарду Голдбергу, председнику компаније „Твенти сенчери фокс", овај је одмах прихватио иако је знао да ће филм бити скуп, коштао је 30–40 милиона долара!

– Његова прича била је тако феноменална – каже Голдберг – да су убрзо најневероватније гласине почеле да круже у филмским круговима. Агенти су непрекидно звонили желећи да убаце своје глумце. Главну улогу требало је да игра Мел Гибсон („Полудели Макс"), али он је тражио тако висок хонорар да бисмо морали да се одрекнемо неких елемената декора. Међутим, Камерон није хтео филм са звездама већ нешто друго – да у свом стилу, савршено до у најситније детаље, створи атмосферу ужаса око нестале нуклеарне подморнице.

Технички ефекти из „Ратова звезда", „Блиског сусрета треће врсте" или „Осмог путника" потпуно су превазиђени: Џемс Камерон постигао је немогуће – цео филм „Бездан" снимио је испод воде

Током многих месеци припрема за филм (више од годину дана) режисер Камерон и директор фотографије под водом Ал Џидингс крстарили су Америком тражећи згодно место за снимање. Камерон је одлучио да прекине с традицијом „2.000 миља под морем" и „Капетаном Немом" где су посебни ефекти, ма како величанствено деловали на платну, постизани захваљујући макетама. Режисер „Бездана" желео је да изгради подводну станицу Дипкор у природној величини и снима глумце у њој.

Нећу лађице у кади!

Случај их је једног дана одвео у Јужну Каролину, у близини града Шарлоте, где су открили напуштену нуклеарну централу.

– Издалека је личила на римски Колосеум – прича Џидингс. – У ствари била је то огромна комора за реакторе. Кад сам са врха дизалице бацио поглед доле, знао сам: у том џиновском базену снимићемо филм.

Камерон је затим довео инжењере и техничаре да уреде базен. Џон Ратерфорд, градитељ чувеног акваријума у Монтреју (Калифорнија), пресвукао је комору непропустљивим омотачем и базен је сада могао да издржи 14 милиона литара воде! Уграђена је густа електрична мрежа за осветљење, систем за пречишћавање и загревање тако да се вода у џиновском базе-

СУПЕРСПЕКТАКЛ БЕЗ СУПЕРСТАРОВА: Камерон није желео филм са звездама већ акциону причу пуну узбуђења и страха. Главне улоге припале су Еду Харису и Мери Елизабет Мастрантонио који никад раније нису ронили.

ну одржава на 28°C. На дну базена, пречника 65 метара и дубине 20, саграђен је Дипкор с темељима од армираног бетона, декоратери су извајали подводни пејзаж... Кад је све било готово, требало је пуна четири дана да се резервоар пумпама напуни из суседног језера.

То, међутим, није било ни пола посла. Снимање „Бездана” захтевало је да се уграде лифтови и многи други уређаји који ће несметано радити на дубини од 15 метара.

– Почетком 1988. – прича Ал. Џидингс – Камерон је затражио од мене да преузмем технику. Пристао сам мада тада нисам могао ни да претпоставим шта ме чека. Најпре сам пуних шест месеци провео са најпознатијим стручњацима за опрему за подводно снимање

Џидингс и Камерон позвали су у помоћ канадско друштво Кан Дајв које се прославило подводним камерама које су истраживале „Титаник”. Кан Дајв је за „Бездан” произвео нове, још практичније прототипове, савршено прилагођене подводним условима. Направљене су и нове камере и уређаји за снимање звука. Јер, Камерон је био одлучан да се дијалози снимају у исто време кад и сцене под водом. Боб Керби, саветник из Морнарице, измислио је подводну кацигу с електронским уређајем и слушалицама помоћу којих је под водом могло да се разговара као на обичној позорници. На маске за кисеоник поставио је раван стаклени визир и уградио осветљење тако да се јасно види лице глумца. Невоља је била и како заклонити дневно светло да би се створио утисак дубине океана. „Безданови” техничари нису покрили базен цирадом, мада то на први поглед изгледа једноставније, већ су по површини воде просули на милионе ситних куглица полиетилена и тако зауставили дневно светло. Уз то је екипа могла слободно да гњура и исплива на површину, остављен је простор за каблове као и слободан пролаз за мехуриће ваздуха. Врло су честе биле сцене кад су сниматељи и техничари морали да зауставе дах како мехуриће од дисања не би снимила камера.

Као на тркама „формуле 1”

Августа 1988. на најтежем снимању у историји филма радила је огромна екипа од 650 људи. Њихов посао трајао је шест месеци уз десет сати свакодневног снимања под водом. Ипак, глумцима је било најтеже. Главни јунаци Ед Харис и Мери Елизабет Мастрантонио, који никад раније нису гњурали, морали су најпре да вежбају на пучини крај Кајманских острва на Карибима.

На платформи су инжењери уградили разна достигнућа џаке и штосове из подводне технологије, између осталог места за снабдевање кисеоником где су боце замењиване за мање од једног минута, тако да је глумац без паузе могао да остане под водом пуних пет часова. Али, много теже од техничких проблема било је то како по сваку цену избећи несреће, затим створити између техничара и глумаца поверење тако да они могу да се усредсреде само на посао

СНИМАТЕЉ ИЛИ ЏЕМС БОНД: Директор фотографије Џидингс тврди да је ово најнапорније снимање свих времена. Све су камере биле опремљене унутрашњим стабилизаторима јер је вода 800 пута гушћа од ваздуха. Још једна новина – сви дијалози снимани су директно под водом.

Цела екипа имала је болове у ушима због промене притиска, кожа им је била исушена од хлора и сви су патили од клаустофобије. Продуцент је чак ангажовао лекара, специјалисту за прилагођавање на подводне услове који је свима саветовао да, с времена на време, три дана узастопно, удишу кисеоник како би прочистили организам.

– Ове вежбе – прича Ед Харис – изводили смо углавном у хотелским собама гледајући телевизију. То су практично били једини тренуци опуштања

Данас су то за све њих само успомене. Ужасно напорно снимање и немогуће тешки услови рада су иза њих. Исцрпљени Ед Харис одмара се у једном њујоршком хотелу и неће ни да чује да говори о филму (осим једне реченице: „Кад видим воду, макар и у чаши, припадне ми мука”), Мери Елизабет Мастрантонио отпутовала је на одмор у Европу, нико не зна где, а сам режисер Џемс Камерон каже

– Чак ни у најстрашнијим сновима нисам могао да замислим тако тежак посао. Али, кад се све сабере, презадовољан сам. Осећам да сам успео оно што нико пре мене није ни покушао. Мислим да „Бездан” у том погледу личи на филм „Зеку Роџера” и ако постигне његов успех, биће пресрећан.

А кад ћемо ми видети „Бездан”? Кажу, негде у пролеће 1990. Наравно, ако буде новца.

В. М.

Уређује Диего Варагић

На посао – с бележницом

Ја бих највише волела да будем новинар. Сада сам у средњој школи па ме занима шта даље.

ДАДА
Сарајево

Иако је образованост у новинарству пожељна и неоспорно цењена, никаква школа нити факултет не могу да буду гаранција да ће бављење тим послом бити успешно. Само таленат, труд и упорност могу да уроде плодом. Зато при запошљавању најчешће нема ограничења у погледу школске спреме, што не значи да новинарство не може и не треба да се студира. Ако желиш, упиши се на сарајевски Факултет политичких наука, одсек за новинарство. Адреса: Скендерија 70.

Ауто жеља

Љубитељ сам аутомобила а посебно волим „мерцедес". Желео бих да знам нешто више о „мерцедесу 300 ТД".

МАРКО ПЕЈОВИЋ
Драгише Брашована 10
Нови Сад

Кубикажа: 2996 ccm – 6 цилиндара
Јачина мотора: 143 KS (105 KW) – самоштелујући или ОНС
Број обртаја у минуту: 4600
Највећа брзина: 202 km
Убрзање од 0 до 100 km: за 14,6 секунди
Потрошња горива: 9,3 (у граду), 6,2 (при брзини од 90 km), 8,1 (при брзини од 120 km)...
Цена 61.446 DEM
Производи се и верзија с аутоматским мењачем

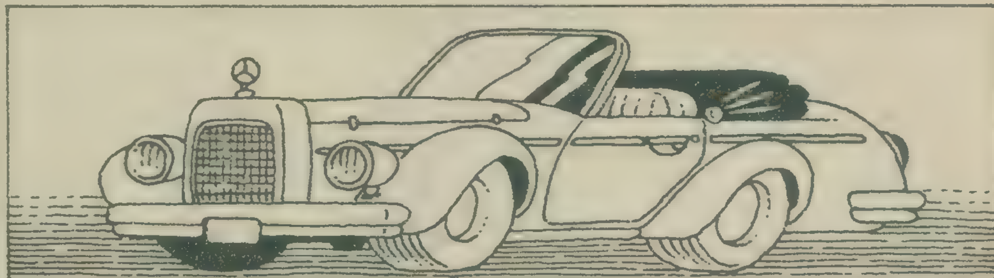

ЖИВОТ У КОЛИЦИМА

У броју 1969 објавили смо писмо тридесетогодишњег Миладина Мише Јовића из Прибоја код Лопара, који је од своје прве године, када се разболео од дечије парализе, везан за кревет и инвалидска колица. Већ дотрајала. Усамљен је, мисли да су га сви заборавили. Без телевизије, без штампе, без друштва... време тако споро одмиче.

Чим су прочитали Мишино писмо, из целе земље почели су да се јављају читаоци „Забавника": Весна Савић из Зрењанина, Зденка из Пореча, Ожболт из Ријеке, Роман Ивановић из Сарајева, Жељко Југовић из Јајце, Елке Хентехел, Јулијана Чавић, Велимир Миленковић, Саша, Корнелија, Вера, Драгица, Мица, Дана, Оливера, Нада, Љиља и Рећа из Београда. Послали су му часописе, књиге, понеко и новац. Анте Шкеља из Сплита написао је на упутници: „Пријатељу, купи нешто лепо!"

Редакцији се јавила Магдалена Јакшић из Београда која је, уз помоћ своје деце, унука и пријатеља, за Мишу обезбедила инвалидска колица и пуно лепих поклона. Предложила је да га посети са новинарима „Забавника". Предлог смо прихватили и кренули у Прибој. Наше колеге из „Поп рока" послале су Миши касете и часописе, из „Соко Штарка" слаткише...

Од асфалтног пута који пролази кроз село до куће Мишиног брата, у којој и он живи, стиже се стрмом, блатњавом стазом. С напором смо је савладали. Било нам је јасно да због тога Миша није везан само за кревет и колица, него и за четири зида. Ту је научио да чита, пише, рачуна. Сам, јер није имао ко да га носи до школе. Ту сања о дану када ће стаза постати проходна и за његова колица...

Миша је небројено пута захвалио „Забавниковцима" што су му се јавили. И ми им захваљујемо и позивамо вас да га не заборавите. Нека уз помоћ „Забавника" и наших читалаца победи самоћу кад већ не може болест.

И. Миладиновић

Доктор за раст

Моја невоља је у томе што сам ниска, а од другарица сам чула да постоје таблете хормона раста и да нису шкодљиве. Молим вас да ми кажете где и којим лекарима да се обратим? Имам 15 година.

ТЕОДОРА
Београд

Јави се лекарима Драгану Манојловићу или Драгољубу Слијепчевићу у Институту за ендокринологију у Београду, Улица доктора Суботића 13.

Стрела с ногама

Много волим животиње, нарочито коње. Зато те молим да ми кажеш која је најбоља раса тркачких коња?.

ИВАНА
Бољевац

Најбољи тркач је енглески пунокрвни коњ.

Брчко зове Бјеловар!

На матурској екскурзији упознао сам девојку Јадранку. Из Бјеловара је и иде у економску школу. Ако ово писмо прочита, она или нека њена другарица, нека ми се јави. У Ровињу смо провели неколико дивних дана.

Јадранка, сети се момка с марамом!

РЕНАТО БЕКИЋ
Најфе Сехића 68
76100 Брчко

Надамо се да Јадранка и њене другарице читају „Забавник".

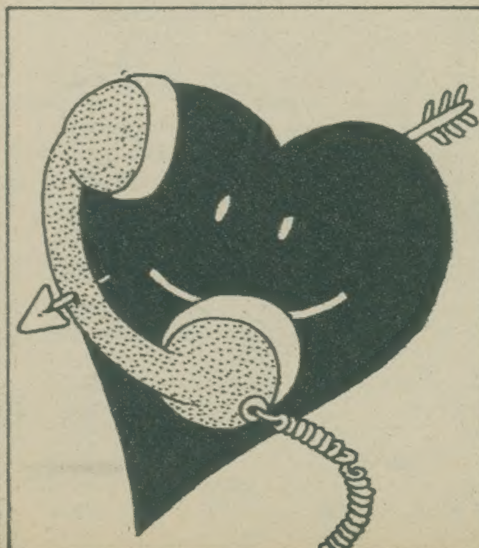

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Жељко Југовић, Маршала Тита 6б, 76316 Јања – 13 година, сакупља значке, постере и хемијске оловке, воли путовања, бави се кошарком.

Данијела Вучић, село Доња Гуштерица, 38232 Липљан – 13 година, воли дружење и музику, сакупља салвете и разгледнице.

Ивица Трајковић, Србе Јовановића 2/4, 19300 Неготин – 13 година, воли музику и спорт, тренира рукомет, сакупља значке и марке.

Даца Цветић, Војe Манојловића 4/13, 34000 Крагујевац – 14 година, сакупља постере, навија за „Партизан".

Лада Марковиновић, Трг жртава фашизма 6б, 55000 Славонски Брод – 18 година, дописивала би се са младима из земље и иностранства.

Emmanuel Bonney, P.O. Box 607, Mamprobi – Accra, Ghana West Africa – воли фудбал, плес и дружење, језик дописивања енглески.

Весна Поточник, 5. прекоморске бригаде 4, 62250 Птуј – 10 година, воли музику, сакупља постере и радо би се дописивала са вршњацима.

Гордана Јојић, Мунициријe II, 59300 Книн – жели да се дописује са девојчицама и дечацима од 12 до 14 година, сакупља постере, салвете, налепнице и украсна писма.

Наташа Алексова, Јане Сандански 108/27, 91000 Скопље – 13 година, воли музику, сакупља све о Мајклу Џексону и Мили Ванили.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ: јарост, Олимп, џ, разлази, дн, Едам, алат, ми, Нет, час, икакав, дамаст, Масарик, теста, оштрач, муслин, тарач, картати, Аљоша Вучковић.

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА: Пелистер, крастача, састојак, деканати, Веласкез, присташа, Бостонац, устајање.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, штампања, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

● БРОЈ 1977

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
др Живорад Миновић

В. д. главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 30.000 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 331.800 динара, полугодишња 663.600 динара, годишња 1.327.200 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 663.600 динара, полугодишња 1.327.200 динара, годишња 2.654.400 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" – ООУР „Продаја" – претплата на лист: „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ:

САД	USD	62.–
СР НЕМАЧКА	DEM	116.–
ШВЕДСКА	SEK	402.–
ФРАНЦУСКА	FRF	393.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF	102.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТБАНКЕ" – Београд, на рачун број: 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку: ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

10 ГОДИНА

ПОРУКА ЛИЧНЕ ПРИРОДЕ

ОМЛАДИНСКО ЗАБАВИШТЕ ОБИЧНО НЕДЕЉОМ

Ове године и „ЗАБАВНИК" и „ОЗОН" обележавају значајне јубилеје. Наш лист је још у фебруару прославио педесети рођендан а „ОЗОН" недавно 10 година постојања. Владимир Јевтовић (човек који је смислио ову емисију) 14. октобра 1979. први пут је на таласима БЕОГРАДА 202 рекао „Здраво!" тадашњим и будућим слушаоцима.

„ОЗОН" (Омладинско Забавиште Обично Недељом) и данас се емитује на таласима БЕОГРАДА 202 сваке недеље од 20 до 1 сат, на 98,5 мегахерца (ултракратки таласи) и 202 метра (средња таласна дужина). Осим што се бави сакупљањем ГРАФИТА и КРАТКИХ ПРИЧА у госте доводи занимљиве личности. „ОЗОН" је у вези са слушаоцима на разне начине. Онај најпопуларнији, који постоји од прве емисије, јесу ПОРУКЕ ЛИЧНЕ ПРИРОДЕ. Сваке недеље окрећући телефоне „ОЗОНА" (346-551 или 185-285, позивни 011), стотине слушалаца саопштава своје поруке – мисли, афоризме, откачене белешке упућене једној особи, неком друштву или једноставно свима који их чују. Уз поруке често остављају и број свога телефона тако да свако ко жели може да их назове и поприча са њима. И тако, често, почињу најнеобичнија дружења. Ево једног. Младић је оставио своју поруку и број телефона. Јавила му се једна девојка, лепо су се напричали, заказали састанак за сутра. Али, девојка је сутрадан имала неодложну обавезу па је замолила млађу сестру да је замени. И младић се у међувремену сетио да мора на неки рођендан и замолио млађег брата да оде на састанак уместо њега. Две „резерве" нашле су се у одређено време на одређеном месту и убрзо схватиле да су „створени једно за друго". После забављања под лажним именима открили су ко су заправо. Данас живе у браку, срећно са својим синчићем.

Владимир Јевтовић је одлучио да поводом десетогодишњице „ОЗОНА" пробере најбоље међу десетинама хиљада порука личне природе. Ових дана требало би да изађе из штампе књига „НЕПОСЛУШНИ БУМЕРАНГ". Изабрали смо за вас неке од порука које се налазе у овој књизи:

Човека прво уписују, па пописују, па отписују!

Малолетници су људи који су мало летовали!

Не уливајте ми више поверење – удавићу се!

Паметнији попушта... живчано!

Жене су као вино – што су старије то више личе на буре!

Мало сутра је прелазни период у велико сутра!

Ајнштајн је релативно О.К.!

Адам погледа Еву и окрену лист!

Где су се шишали Маркс и Енгелс – много ми се допадају њихове фризуре!

Пољубац је најлепши начин да се некоме запуше уста!

Све више личим на Достојевског – живот посвећујем једном идиоту!

Ко не мора да ради оно што прича тај је успео у животу!

Када осетим потребу да радим, седнем на страну и сачекам да напад прође!

Књигу „НЕПОСЛУШНИ БУМЕРАНГ" – избор најбољих порука личне природе из првих осам година „ОЗОНА" – можете да набавите путем претплате. Цена је 70.000 динара. Довољно је да на адресу „ОЗОНА" – РАДИО-БЕОГРАД 202, Хиландарска 2, за „ОЗОН", 11000 Београд пошаљете дописницу са потврдом да се претплаћујете на књигу. Платићете је поузећем. ■

Илустровао: Зоран Петнановић-Петно

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК „ОЗОН"

у потрази за благом скривеним у вама

Графити 89

Чини нам се да ћемо на крају ове наше игре – 1. марта следеће године – имати довољно ваших графита да њима украсимо Кинески зид и то са обе стране. Али, док се о томе не договоримо са Кинезима, најбоље је да простор не трошимо на упутства, већ да свако ко би желео да са нама ствара нове графите окрене број телефона: 011/346-775, недељом од 20 до 1 сат или понедељком од 17 до 20 сати.

ТРИ „ЗАБАВНИКОВА" ПИТАЊА:

1. Шта тачно значи „стати на пола пута"?
2. Шта је врхунац кича?
3. Зашто су изумрле дворске будале?

УДРУЖЕНИ СПЛИТСКИ „ГРАФИТОФИЛИ"

Недавно смо примили и једно огромно писмо од ученика VIб и VIц основне школе „Станко Пармаћ" из Сплита. Млади Сплићани су своје графите „удружили" и послали у једном коверту. Захваљујемо се, поздрављамо их и, наравно, очекујемо од њих нове графите. А од оног што смо добили, изабрали смо најболље:

1. У бајци витез убије аждају и ожени се принцезом. У стварности не убије никог, а ожени се аждајом!
Бранко Добрић, VIц

2. Врхунац егоцентричности је када се љубиш са огледалом!
Кристина Бојкић, VIб

3. Најлуђе је шибицом проваравати има ли у бачви бензина!
Марија Мишурац, VIб

4. Годо је мој први сусед – поручите му да му се кава охладила!
Маргарета Свиличић, VIц

5. Мрак служи да се мање видимо, а боље схватамо!
Иван Крнић, VIц

6. Оптимисти су измислили ружу, а песимисти трње!
Мирела Пешорда VIб

7. Људи гестикулирају јер су шкрти на речима!
Олег Парента, VIб

8. Најбољи човеков пријатељ је шанк – на њега се увек можеш ослонити!
Санда Чагаљ, VIц

Одговоре на ова питања (генијалне, шашаве, духовите и остале) пошаљите на адресу „ОЗОНА": **РАДИО-БЕОГРАД 202, Хиландарска 2, 11000 БЕОГРАД, за „ОЗОН" – ГРАФИТИ '89.**

DOBRO DOŠLI U ZEMLJU BAJKI GUMENIH FIGURA

U svakoj gumenoj figuri "Gumenko" imate kupon, ako ga isečete i pošaljete na našu adresu učestvujete u izvlačenju imena 120 "Pionirovih" degustatora.

Od prispelih kupona svakih mesec dana izvlačiće se po 10 imena. Nagrađeni će degustirati sve nove proizvode "Pionira" u toku godinu dana.

ВЕЛИКА

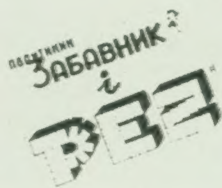

НАГРАДНА ИГРА

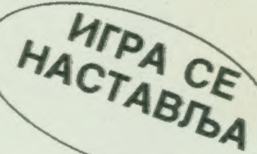

РЕЗУЛТАТИ ИЗВЛАЧЕЊА НАГРАЂЕНИХ ЗА МЕСЕЦ ОКТОБАР '89.

МОТОЦИКЛ ТОРИ добила је
ЦУПАРИЋ МАЈА. 31000 Т Ужице Златибор ска 26

БИЦИКЛ ВМХ РОГ добили су:
Тихана Буле. Загреб. Јордановац 99: Поповић Јелена. Бор. Ђ. А. Куна 6/23: Нико Кирич. Птуј. Краигхерјева 21: Мајсторовић Зоран. Бели Манастир. Мирослава Крлеже 19: Свен Штупица. Пољчане. Сп. Брежница 32: Лордан Кларић. Сплит. Јобова 1; Парис Роберт. Св. Петар у Шуми. Парижи 108: Тихомир Ханзл. Доњи Михољац. Павла Радића 53: Томислав Јукић. Јакшић. Н. Суботића 50: Мандић Бранка. Фојница. С. Ковачевића 17: Паунова Сузана. Менгеш. Главарјева 13а: Матко Матеја. Љубљана. Випавска 26: Лазаревски Жарко. Скопје. Н. Драчево. Киро Фетак 42 б: Беровић Срђан. Илијаш Малешићи 28: Љубиша Ранђеловић. Светозарево. С. Трнаова 107: Милинковић Драган. Лазаревац. Душан Петровић Шане 18/10: Десанка Жикић. Београд. Цара Душана 63: Спасић Стефан. Аранђеловац. Косовска 4: Радовановић Горан. С. Митровица. Ст. Пауновића 112: Пастрољевић Дејан. Злот код Бора: Кујунџић Дарко. Обреновац. Марка Милановића 7б/14: Гајсер Даворин. Мајшперк. Мајшперк 52: Мирза Салчин. Сарајево. Славка Родића 15а: Нобило Томислав. Сплит. Београдска 6/II: Перковић Младен. Белишће. Е. Кардеља 64: Марић Азем. Подвележје

ЗАШТИТНА КАЦИГА ЗА БИЦИКЛИСТЕ ВМХ – ПЕЗ
Рошин Ивана. Иванић Град. Савска 126: Станковић Драган. Брестовац. Сел. Зап. Попоница: Демшар Себастјан. Франкова 68. Шкофија Лока: Перица Чичак. Купрес. Сл. Бегово: Трифуновић Данијел. Сарајево. Жарка Згоњанина 1: Бошњак Владимир. Сарајево. Мартина Л. К. 1: Лузар Сандра. Хладилнишка пот 26. Љубљана – Поље: Крајић Ружа. Калтол. Чешљаковићи 110: Фурар Марко. Подгора 21: Десимир Матић. Котеж. Олге Јовичић 1/I: Лаличић Ален. Мостар. Браће Пузића 20: Јевтић Андреа. Београд. Крижанићева 38: Алојзија Слуга. Орехова Вас. Чрета 39а: Драгосавац Дејан. Госпић. Пекише Вуксан 33: Милетић Маријана. Панчево. Војвођанска 70: Миршич Ернест. Горишница. Мошканци 101: Менохош Динко. Браће Радића 67: Нашичко Ново Село – Ђурђеновац: Јакобовић Иван. Осијек. Велелушка 3: Романовић Димитрије. Љубљана. Новакова 3: Лајфер Јосип. Сл. Пожега. Л. Ибришиновића 10: Ристић Иван. Зајечар. Црногорска 5: Османович Сања. Кисовец. Рударска ц. 2: Владимир Жакула. Махично. Горње Покупје 22/1: Иван Бољковац. Карловац. Вразова 42: Томић Иван. Београд – Ремчица. Београдска 128.

ИГРАЈТЕ СЕ PEZ ФИГУРИЦАМА – СЛАДИТЕ СЕ PEZ БОМБОНАМА

WALT DISNEY
МИКИ

ХЕЈ, МИКИ!

ДОЂИ ВЕЧЕРАС КОД МЕНЕ ДА ЗАЈЕДНО ГЛЕДАМО ПРЕНОС ДЕРБИЈА!

ОВИ МАЛИ ТЕЛЕВИЗОРИ ИМАЈУ СУПЕР СЛИКУ!

ВЕРУЈЕМ ТИ, ШИЉО, АЛИ ЈА ИПАК ВОЛИМ ВЕЛИКУ СЛИКУ...
© 1989 The Walt Disney Company
All Rights Reserved

... И ЗАТО МИ НЕ ПАДА НА ПАМЕТ ДА ГЛЕДАМ ДЕРБИ НА ТОЈ БУВИ ОД ТЕЛЕВИЗОРА!

А, ЗА ТО НЕ БРИНИ! ДЕРБИ ЋЕМО ГЛЕДАТИ НА ЦЕЛОМ ЗИДУ!

ШТА КАЖЕШ? ЈЕСАМ ЛИ БИО У ПРАВУ? ДОБИО САМ ОГРОМАН ПОПУСТ ЗАТО ШТО САМ КУПИО СВИХ 36 КОМАДА!
5-14
Distributed by King Features Syndicate